کشانەوەی ئەمریکا لە سوریا…؟ … هەندرێن شێخ راغب

گۆشەی یەکەم:

یەکێك لە دەرهاویشتە مەترسیدارەکانی کۆتایی شۆڕشی ئەیلول(1974)، دروستکردنی دۆخێکی دەرونی بوو لای تاکی کورد، کە هەرکاتێك دەوڵەتێکی بەهێزی جیهانی، یان ئیقلیمی، وازی لە کۆمەكو پشتیوانی کورد هێنا، ئەوا لەڕوی مەعنەوییەوە یەکسەر وا دەزانین دنیا کۆتایی پێدێتو شەوی تاریك دەست پێدەکات. بەداخەوە ئەم دۆخە دەرونییە هەتا ئێستاش بە تۆخی لە لای ئێمەی کورد ماوە. وەك بڵێی شۆڕشمان پێ نەکرێت، ئەگەر دەوڵەتێك یان هێزێکی جیهانی لە پشتمان نەبێت، هەرچەندە ئەمە ڕەهەندی جیۆسیاسیو جیۆپۆلەتیکو جوگرافی خۆی هەیە، چونکە کوردستان شوێنێکی پڕ لە نەخشەو پلانو زەوی پڕ ململانێیە لەم بارەیەوە، بەڵام ئەمە بابەتی ئێستای ئێمە نییە لەم وتارەدا.
گەلی کورد بەهەموو شێوەیەك دەبێت ئەم دۆخە دەرونییە تێك بشکێنێت.

گۆشەی دووەم:

دوو ئەزمونی کشانەوەی ئەمریکا: یەکەم: ساڵی (1991) ئەمریکا کوێتی لە چنگی بەعس دەرهێنا، بەڵام نەهاتە ناو بەغداو پاشەکشەی کرد، ئەمەش صەدام حوسەینی مەست کردو هەوای پەلاماردانی کوردو شیعەی گرت، ئەوەبوو، کۆڕەو کرا، ئەمریکا گەڕایەوەو لەناو ئەنجومەنی ئاسایش پشتیوانی دروستکردنی هێڵی سیو شەشی کرد بۆ کورد لە عێراق، بەم فۆرمە گەڕایەوە؟؟.

دووەم: زۆری بەسەر نەچووە، لەم ڕۆژانە بوو کە باراك ئۆباما گوتی ئەگەر دەربچم بەسەرۆکی ئەمریکا، تەواوی هێزەکانمان لە عێراق دەکشێنینەوە، ئەوکات دەنگۆیەکی زۆر گەورە دروست بوو کە بەعسیەکان دەگەڕێنەوە، ئێران بە تەواوی دەست بەسەر عێراقدا دەگرێت، تورکیا دێت، کورد دەخورێت…ئیدی دنیا یەك سیناریۆی دیکە، ئەوەبوو ئۆباما هاتو تەواوی سەربازەکانیشی لە عێراق کشاندەوە، بەڵام چی روویدا؟ داعش هات، عێراق کەوت، بە ئێرانیشەوە؟؟ هاواریان کرد بۆ گەڕانەوەی ئەمریکا، هاتەوە.
بۆیە دەشێ بەڵام کشانەوەی تەواوی ئەمریکا لەسوریا، مانای

گەڕانەوەیەکی بەهێزیەتی بۆ سوریا.

گۆشەی سێیەم:

تورکیا پەلاماری عەفرینی دا بە بیانوی تیرۆرو مەترسی ئاسایشی خۆی، تورکیا ئێستا هەڕەشە دەکات بە داگیرکردنی رۆژهەڵاتی فوراتو رۆژئاوای کوردستان، هەر بە بیانوی ناسەقامگیری سنورەکانیو داعشو تیرۆر؟؟. بەڵام کاتێك ئەمریکا بەفەرمی لەسوریا دەکشێتەوە، شتێکی گرنگ روو دەدات، ئەویش گۆڕینی ناونیشانی شەڕەکەیە، لە ناوی شەڕی داعش، ئیدی ناونیشانی هەرە زیندوو(دەستپێکردنی شەڕی کوردو تورکیا) یە، بۆیە ئێستا کە ئەمریکا دەکشێتەوە مانای وایە داعش مەترسی گەورەی نەماوە، کە تورکیا هێرش بکات، مانای وایە پەلاماری کورد دەدات، پرسیار ئەوەیە تورکیا رۆژئاوای کوردستان داگیردەکاتو نقەی لەوە نایەو وەك ئێستای عەفرین دەبێت،؟ بەچونم وایە نەخێر. بەڵکو یەکێك لە پێشهاتەکان ئەوەیە ئەمریکاو چەندین دەوڵەتی دیکە، تورکیا وەك صەدام مەست دەکەن، پەلاماری پێ دەدەن، دوایش هەر خۆیان لەناو ئەنجومەنی ئاسایش بڕیارێك بەناوی ناوچەی ئارامو پاراستنی کەمایەتیەکانو یان باکوروو رۆژهەڵاتی فورات دەردەکەنو سوریاو تورکیاو روسیایش دەخەنە ناو تەڵەیەکی گەورەوە، وەك ئەوەی دوای کشانەوەی ئەمریکا بەهۆی هێڵی سىو شەش بۆ عێراقیان کرد؟. دەشێت هەر خۆیان مەیدانەکە بۆ تورکیا چۆڵ بکەن، بڵێن فەرموو کورد بکوژە، کوردستان داگیربکە، وەرە ناو سوریا..بەڵام دوایی توند قوڕگی بگرن. مادام ئەزمونی لەمجۆرە هەیە دەشێت قەناعەتێك بەم گۆشەیە بکەین. ئەمە لەبەر خاتری چاوی جوانی کورد نیە، بەڵکو ئەردۆغانو ستافەکەی قاچیان زۆر لە بەڕەکەی خۆیان راکێشاوە.

گۆشەی چوارەم:

روسیا زۆر بە دوورخستنەوەی تورکیا لە ئەمریکا ماندوو بووە، چاوپۆشی زۆری لە کردەوەکانی تورکیا کرد، هەموو هەوڵێك دەدات تورکیا ببێتە هاوبەشێکی ستراتیژی بۆ روسیا، هەر بۆ نمونە سیستەمی موشەکی ئێس 300 دەفرۆشێتە تورکیا، کە ئەمریکای زۆر هەراسان کردووە. لەهەموو بابەتو سیناریۆو سیاسەتەکانی ناو سوریا، روسەکان دەستی تورکیایان راکێشاوەو کورسی گرنگیان داتەوە تورکەکان، بۆیە کاتێك تورکیا موشەکی پاتریۆت لەئەمریکا دەکڕێت، کاتێك لە ئەمریکا نزیك دەبێتەوە، روسیا ئەگەر هیچ نەکات، خۆ دەبێت ئەوەی چەندین ساڵە لە سوریا بۆی تەنازوول کردووە، لێی وەربگرێتەوە. بۆیە نزیك بونەوەی ئەمریکاو تورکیا، دەرفەت دروست دەکات، ئەمجارە کوردو

روسیا لەیەکتر نزیك ببنەوە، تورکیا ناتوانێت هاوسەنگی ئەمریکاو روسیا بەمجۆرەی ئێستا رابگرێت، روسیا لە تورکیا قبوڵ ناکات تەواوی رۆژهەڵاتی فوڕاتو باکوری سوریا داگیربکاتو هەیمەنەی گەورەی خۆی دروست بکات، ئەوەی لە عەفرین بەی کرد، بۆ خاتری ئەوەبوو لە ئەمریکا دوورکەوتەوە، بەڵام کاتێك دەچێت موشەکی پاتریەتی ئەمریکی دەکڕێت، مانای پێچەوانە بونەوەی هاوکێشەکانە، ئەمەش دەرفەتی ئەوە دەداتە کورد لەسوریا بەهۆی روسەکان زەبر لە تورکیا بوەشێنێتو بەرگری بکات، بۆ کۆمەکی روسەکان. ئەمەش بەرژەوەندی روس دروستی دەکات، نەوەکو چاوی جوانی کورد؟؟.

گۆشەی پێنجەم:

سەرچاوەکانی ناو کۆشکی سپی، ئاماژە بەوە دەکەن، کە تەواوی راوێژکارەکانی کۆشکی سپی، جۆن بۆڵتۆن راوێژکاری ئاسایشی ئەمریکا، زۆرێك لە ژەنەڕاڵەو ئەفسەرەکان، زۆرێك لە گۆنکرێسمانەکان، زۆر دژی ئەم بڕیارەی سەرۆك ترەمپن، ناکۆکی زۆر لەم بارەیەوە هەیە، ئەمەش دۆخێکی هەستیار دروست دەکات، کە کورد لەسوریا هەوڵ بدات، ئەم دۆخە هەستیارەی ئەمریکا باش مامەڵەی بکات، لانی کەم مانەوەی ئەو هێزانەی کە بڕیاربوو ناوچەیەکی ئارام لەنێوان تورکو کورد دروست بکەن لەرۆژئاوای کوردستان. واتە نابێت بڕیاری کۆتایی بدەین، لەسەر خیانەتی ئەمریکا لە بەجێهێشتنی کورد بەتەنیا لەناو گەلەگورگی ناوچەکە، واقیعییە ئەگەر بەوامان بەوە بێت، هێزە نێودەوڵەتیەکان رێگا نەدەن قەسابخانەی کورد دروست بێت، چونکە ئاسایشو بەرژەوەندی خۆیان وا دەخوازێت، هەر زوو بەریتانیا ڕەخنەی لەم بڕیارە گرت، ئیسرائیل دژ بوو، ئەوروپیەکان مەترسیان هەیە.
یەکێك لە راوێژکارەکانی کۆشکی سپی گوتی: کشانەوەی ئەمریکا لە سوریا لێدانە لە هاوپەیمانیەتی عەرەبی-ئەمریکی، عەرەبەکان نایانەوێت ئێرانو تورکیا کەڵەگای ناو سوریا بن، چونکە پانتایی جیۆسیاسی خۆی هەیە کە هەڕەشەی راستەوخۆن بۆ ئەمنی عەرەب. ئەمەش گۆشەیەکی دیکەیە، کە قسە زۆر هەڵدەگرێت.

گۆشەی شەشەم:

کورد کارەکتەرێکی نا دەوڵەتیە، گروپە، دەوڵەت نیە، کیانی فەرمی نیە، وەك نوێنەری ئەمریکا بۆ کاروباری سوریا وا وەسفی کردین، کە گوتی. مامەڵەی ئێمە لەگەڵ ئەم گروپە نا دەوڵەتیانە، تاکتیکیە، هەر کاتێك ئیشمان پێ نەمان، وازیان لێ دەهێنینو دەوڵەتێکی بەهێزی وەکو تورکیا بەمانە ناگۆڕینەوە. ئەمە راستە.. بەڵام جێگای باوەڕ

نیە بۆ کورد، ل□ بەرچی؟ بۆ نمونە ئێستا جەنگەکانی ناوچەکەو جیهان، یان بڵێم سیاسەت گروپە نا دەوڵەتیەکان دەیکەنو ئەنجامی دەدەن، حوسیەکان لەیەمەن، حزب اللە لە لوبنان، حەشدی شەعبی لە عێراق، بەرەی نوصرەو شام لە سوریا، پەیەدەو سوریای دیموکرات لە سوریا، لەهەموشی گرنگتر داعش، داعش گروپێکی نادەوڵەتی بوو کە ئەمریکاو جیهانی هێنایە سەرخەت، بۆیە گروپە نا دەوڵەتیەکان زۆر گرنگنو ئەمریکا راست ناکات، گەلی کورد لەسوریا بەمجۆرە سیاسەتانە نا بێت مەوقیعی گرنگی خۆی لە بیر بچێت. بەمجۆرە بێت کە ئەمریکا سوریا جێبهێڵێت، تورکیا بێتە ناو خاکی رۆژئاوای کوردستان، هەمان مانای هەیە، چۆن؟ چۆن سەربازەکانی ئەمریکا بۆ دەوڵەتی سوریا بیانین، سەربازی تورکیش بیانین، هەر دەبێت لەناو سوریا بڕۆنە دەرەوە.

گۆشەی حەوتەم:

راست ناکەین ئەگەر بڵێین کشانەوەی ئەمریکا لە سوریا، کاریگەری مەعنەویو دەرونی لەسەر کورد نا بێت، وەك لە گۆشەی یەکەم رونم کردەوە، بەڵام شتێك هەیە هێز دەبەخشێتە من، ئەویش لێدوانی بەرپرسانی رۆژئاوای کوردستانە، کە ساڵانی رابردووش هەمیشە گوتویانە تەنها پشت بە گەلی خۆمان دەبەستینو دەزانین روسیاو ئەمریکا تاسەر دۆستی ئێمە نین، تەنها گەل سەرچاوەی پشتیوانیە، بەس کێشەکە ئەوەیە ئایا ئێمەی کورد بەرگەی ئەم هەموو چەكو چۆڵو فڕۆکەو سوپاو دەوڵەتە دەگرین، لەلایەك هەڕەشەکانی تورکیا، لەلایەك گورگەکەی دیمەشق کە بەردەوام نکۆڵی لە بونی جوگرافیاو کیانی کوردی دەکات لەناو سوریا؟؟ ئیرادەی کورد نابێت تێك بشکێت، دوای کۆڕەوی گەورەی کورد، کیانی کوردی لەدایك بوو کە کەس چاوەڕێی نەدەکرد. کەواتا وەك چۆن رابردوو نەتوانن□وە، داهاتوش بەردەوام دەبین.

من دڵنیام گۆشەی دیکەش لە داهاتوو لەسەر پرسی کورد، لەسوریاو عێراقو تورکیاو ئێران، زۆر دێنە ناو باسو خواسەوە، جارێ ئەمە با سەرەتا یەك بێت.

ناسنامەی ئەدەبی ... عەبدولموتەلیب عەبدوڵڵا

ناتوانین هەرگیز لە زمانێك زێتر بە کار بهێنین.
“دریدا”
ناتوانین هەر تەنها زمانێك بە کار بهێنین.
“عەبد ئەلکەبیر ئەلخەتیبی”

لە ژێر تایتڵی پرسیارکردن لە تاریکی و سەبتایتڵی ” لە هیچ دنیایەکەوە رەوانە نەکراوم” کتێبی ناسنامەی ئەدەبی (عەبدولموتەلیب عەبدوڵڵا) لە بڵاوکراوەکانی گۆڤاری “نما” هەولێر 2018 کەوتە کتێبخانەی کوردییەوە، ناوەڕۆکی ئەو کتێبە پێکهاتووە لەو بەشانە: نیگای هونەر، چاوی شۆڕش، نەخشی منداڵی، خەیاڵی کتێب، شۆڕشی نوێ، ئەدەبی بەرگری، پرسیارکردن لە رۆمان و رۆمانی کوردی، نیگای من و هەشتاکانی ئەدەبی کوردی، لە خوێندنەوەوە بۆ خوێندنەوە، من و یەکێتی نوسەران، من و ئازاد سوبحی وەك شاعیر، گۆڤاری سەراب…
لە پێشەکییەکی کورتدا پێناسەی ئەو کتێبە بەو جۆرە کراوە:
خوێنەری خۆشەویست ئەو دەقەی بەردەستتان یادەوەری نییە، چونکە گێڕانەوەی ژیانی کەسی نییە، وەك چەمکی یادەوەری داوای دەکات. ژیاننامە نییە، وەك ئەوەی لەسەر راستبێژی وەستا بێت، بەڵکو زمانێکی دیکەیە بەرانبەر زمان و لەگەڵ زماندا! نەك بەو مانایەی کە کاری چارەسەرکردنی یەکییەتی زمان بکات، بەڵکو بەو مانایەی کە زمان دەیەوێت.
بە هەر زمانێك کە (من) دەخەینە نێو رستەوە، یان یادی (من) دەکەینەوە، یان زمانی (من) ئاشکرا دەکەین.. راستەوخۆ “من بیر دەکەمەوە”ی دیکارت ئامادەیی هەیەو (من) دەبێتەوە سەنتەری بیرکردنەوە. ئەو دەقە بە نیازە (من)ی دیکارتی و (من)ی گرامەرو (من)ی ئەدەبی بخاتە سەر خودی خۆی، یان سەر ئێمە.. بیرکردنەوەیەك هەیە پێیوایە کەی ئەو (من)انە لە رووە (سۆسیۆ- رۆشنبیری)یەکەی با جیاوازیش بن، هەر هاوشێوەن، چونکە کەی ئەو (من)انە بە هەمان واقیع و دەروون و دیاردەوە بەندن، ئەگەرچی رێگای زمانیان هەمان رێگاش نەبێت.. بە دیوەکەی دیکەش دریدا لە (ل 44) کتێبی (احادیە الاخر اللغویە) دەڵێت: هەر چەندە بە گەڕان بە دوای چییەتیمان لە نێو زماندا، وەك مەسەلەی گێڕانەوەی بێکۆتایی سەیر دەکرێت.

بە کورتی دەمەوێ بڵێم (من) لەو دەقەدا بابەت نییە، بەڵکو دەکەوێتە نێو ئەزموونی زمان و ئەزموونی (سۆسیۆ- رۆشنبیری)یەوە، لەوەوە پەیوەندی بە جەوهەری (من) لە لەگەڵ زمان و زمانی ئەدەبییەوە دە بەستێت.

(1)

یەکێك گوتبووی ئەوەی زەربەی وەرزەکان پانتەییەکی کاوبەی شین و کراسەکی سپی و کڵاشەکی سپی لە پێ دەکا، هەمیشە کتێبەکی بە دەستەوەیەو خەیاڵی لەرێ نییە، ئەوە موتەکیبە؟! دەزانم سەرم لە نەو کتێبان دەجولێتەوە، بەڵام وەك (ئەرستۆ)ی گەورە خوێنەری دنیا نا، خەیاڵم بەدوای گرتنی گەردەلوولەوەیە، بەڵام (ریلکە) نیم! ئەوە فیگەری ژیانی رووتی منە بە کەمەکەك دەستکارییەوە، مرۆڤێك کە نەیتوانی خۆی بکوژێ، نەیتوانی وڵات جێبهێڵێت، مرۆڤێك لە ناخەوە دژی دامەزراوی سیاسی و پیرۆزی ئیمانی داخراوو لەگەڵ شتە پەراوێزو بچوکەکاندا دەتەوە…

(2)

نابێ بیر لە تێکدانی دنیاو شۆڕش و یاخیبوون بکەینەوە، بەڵام ئەوەی ئەمڕۆ بە شۆڕشمان دەگۆڕێنێتەوە، شتە بچوکەکانە نەك حیکایەتە گەورەکان، جیاوازییە نەك پەیوەستبوون…مرۆڤبوونە، مرۆڤبوون زێتر بە شۆڕشمان دەبەستێتەوە، زێتر لە پرسی چەوسانەوەو ئازادی…مرۆڤی شۆڕشگێر بەرگری لە دادپەروەری دەکات، شۆڕش پەیوەستی بە بەرگری نییە؟! نادادپەروەری دیارە، بەڵام دادپەروەری تەمومژاوییە، وەك چۆن تاریکی ئەو کاتە ئامادەیە، کە رۆناکی نائامادەیە! دادپەروەریش جگە لە ونبوونی نادادپەروەری شتەکی دیکە نییە! شۆڕش دیارە وەك ئەوەی هەیە، شۆڕشیش ئەو کاتە بوونی هەیە کە مرۆڤبوون و دواتر ئازادی و خودی دادپەروەری.. لە لەوی مەرگ نزیکترن، نەك لە دەمی ژیان…

(3)

شتەکان وەك چۆن هەن، ئەوە نین، یان مەرج نییە وابن.. ژمارەی دانیشتوانی ئەمریکا لە شەش پۆینت سەی دنیا تێپەڕ ناکات، بەڵام ئەو بانگەشەیەی کە بە مافی مرۆڤ دەیکات هەموو دنیای لەخۆگرتووە، بیر لەوە ناکاتەوە کە لە سەدە پەنجای سامانی هەموو دنیا لە ئەمریکایە، بیر لەو جیاوازییە گەورەیە ناکاتەوە لە نێوان ژمارەی دانیشتوانی دنیا و خۆی… ئەو قسەیەم لەوەوە دێت، کە ناکۆکی سیاسی هەموو شتەکی بەخۆوە گرێ داوەو هەموو شتەکی بە رەمزکردوە. دەزانم هەموو ناکۆکییەك بەرئەنجامی ناهاوسەنگی هێزە، ئەی خۆگونجانی خەڵکی مانای چییە؟ خۆگونجانی خەڵکی پەیوەستبوونەکی درۆزنانەیە! ئەو قسەیەم گشتگیر و هەندە رەقە، بەڵام خەڵکی بە بێ ئاگایی بوون

باوەڕ بە ئایدیۆلۆژیا دەهێنن، بەر لەوەی بیر لە راستییەکان بکەنەوە. . خەڵکی هەمیشە بە کارێک هەڵدەستن کە حەزی لێناکەن، چونکە دەیانەوێت لە واقیع دوور بکەونەوە، ئەوە ئایدیۆلۆژیایە! ئایدیۆلۆژیا مانا بە هەموو شتێک دەبەخشێت بە تیرۆر و کۆنەپەرستیش. . ئەوەی خەڵکی بە ئاگا رێست دەکاتەوە ئایدیۆلۆژیایە، ئەوەی ماندوویان دەکات ئایدیۆلۆژیایە، ئەگەرچی ئایدیۆلۆژیا وەک ئەوەی هەیە، درۆزنانەش بێت.

(4)

کتێب ئازادی تاک دەچەسپێنێ و دەسەڵات رەتدەکاتەوە. یەکەمیان هەر تەنها پەیوەندی بەوەوە نییە کتێب تەنیامان دەکات، بەڵکو پەیوەندی بەوەوە هەیە کە دەرگاو پەنجەرەکانی مێشکمان بەسەر ئەویدیکەدا دەکاتەوە. دووەمیان مەبەست دەسەڵاتی رەهایە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا کتێب بەشێوە کراوەکەی وزەیەکمان پێدە بەخشێت کە بە مەعریفەی جیاوازەوە بەندە، هەمیشە لە نێوان وزەی مەعریفی و تەنیاییدا دیکتاتۆرییەت هەرەس دەنێ! لە پانتایی مەعریفەدا ژیان بە رەنگە جیاوازەکانی دەجولێتەوە، لە تەنیاییدا دەسەڵات بە کەس دەمێنێتەوە...دنیای کتێب و خەیاڵی خوێندنەوە، دنیای رامان و هەڵوەست و بیرکردنەوەیە. هەمیشە ژیان بابەتێکە مرۆڤ بەر لەوەی مامەڵەی لە تەکدا بکات و هاوژیانی بکات، دەبێ بیخوێنێتەوە، دەبێ تێیبگات.

(5)

من دەڵێم ئەوەم کە هەم، لە هیچ دنیایەکەوە رەوانە نەکراوم . قسەی پۆلیسی ئایدیۆلۆژیی هەرچی بێت، ئەوان سەربەستن چۆن بیر دەکەنەوە، من هەمیشە رێزم بۆ بیرورای جیاوازی ئەویدیکە هەیە، نەیاری کەس نیم، من ئەوەم کە هەم و چێژی لێدە بینم، بۆ ئەوەی کەس پێمبڵێت چێژ وەربگرە؟! ئێمە مرۆڤین کاڵا نین، وەک مامۆستای یەکەم ئەرستۆ دەڵێت بوونەوەرێکی کۆمەڵایەتین، بە تەنیا ناژین، پەیوەندی کۆمەڵایەتی بە یەکمان دەبەستێتەوە نەک بازاڕ، بەڵام گرفتی ئەویدیکەی سیاسیی لێرەوە دەستپێدەکات لە بەیەک بەستنەوەی بازاڕی ئایدیۆلۆژیا. . گرفتی ئەویدیکەی سیاسیی ئەوەیە دەیەوێت وەک ئەوان بیر بکەینەوەو وەک ئەوان خەیاڵ بکەین و وەک ئەوان هەڵبژێرین. . ئایدیۆلۆژیستەکان دەیانەوێ کتومت ئەوان بیت، سارتەر لە ئاماژەیەکی بەناوبانگی فەلسەفییدا بە ئەویدیکە دەڵێت “ئەو منەی کە من نییە” بەڵکو ئەویدیکەیە، ئەویدیکەیەک کە هەموو خەسڵەتە جەوهەرییەکانی خودی هەیە، لە بیرکردنەو ئازادی و ویست...

(6)

(پێشمەرگە 1961)ی (رەحیمی قازی) یەکەمین رۆمانی کوردییە، یان

(مەسەلەی ویژدان 1970)ی ئەحمەد موختار جاف، یان (لە خەوما 1975)ی جەمیل سائیب؟!.. ڕۆمان وەك كردەیەكی هونەری پەخشانئامێز لەسەر بنەمای گێڕانەوەو ڕووداوو كاراكتەر، لە نێوان خەیاڵ و حەقیقەتدا خۆی دەبینێتەوە و بۆ شێوەیەكی تا ئەندازەیەك ئاڵۆز دەچنرێت.. ڕەنگە ئەو بۆ ناو پێناسەیە (ئاڵۆزی ڕۆمان) و (ئازادیی ڕۆمان) لەوەدا هەڵگرێتەوە، كە تاكو ئێستا نەتوانراوە سنورەكانی ڕۆمان وەك پێویست دیاری بكرێت!! كەواتە پێشمەرگەی (ڕەحیمی قازی) ئاڵۆزترین ڕۆمانی چنراوی كوردییە، یان (لە خەوما)ی جەمیل سائیب چەمكی ئازادی لە ڕۆمانی كوردی دەخاتە ڕوو؟! لەسەرەتادا هەموو ئەوانەش زۆر گرنگ نیین، گرنگ ئەوەیە لە كوێ وەستاوین، من دەڵێم هەتا ئەوەی دەگوترا كورد ڕۆمانی نییە، با ڕۆمان بنوسین.. لە نوكتەیەك وەستابووین، دەڵێت: كەسێك لە كافەیەكدا داوای قاوەیەكی بێ شەرتوو دەكات، دوای نیو سەعات لە چاوەڕوانی، گارسۆنەكە دێتەوە دەڵێت: شەرتوومان نییە، بەس شیریشمان نییە، بۆ قاوەیەكی بێ شیرت بۆ دروست نەكەم.

(7)

بزاڤی ڕوانگە بەشێكی زۆری ئەدەبی حەفتاكانی كوردی (باشوری كوردستان)ی داگیر كردبوو و بانگەشەی بۆ كۆمەڵێ دروشم دەكرد لەوانەش: وتەی نوێ، بیری نوێ، كرداری نوێ، لە ڕووی بیركردنەوە هەنگاوێكی نوێ بوو بەرەو یاخیبوون لە دابونەریت، لە زمانی سروشئامێزی گۆران و هاوڕێكانی.. ڕوانگە هەرگیز شۆڕش نەبوو، ڕوانگە یاخیبوون لە ڕووی ڕەمزگەرایی و زمانی ئەدەبی و هونەرییەوە، بانگەشەی تیۆری هونەر بۆ هونەریان دەكرد، هەموو ئەوانەش ڕوویەكی نوێی بە ئەدەبی كوردی بەخشی..

بە بڕوای من هەشتاكانی ئەدەبی كوردی ئەوەندە تاریك نەبوو، ئەدەبی هەشتاكان جگە لە پەرەپێدانی چێژی هونەری و زمان و جوانكاری، مەعریفەی ئەدەبی قوڵتر كردەوەو دنیابینییەكی بوونگەرانەی بەرهەم هێنا! دەشێ جوانكاری و زمانی مەعریفی و خودگەرایی وەك سیمایەكی جیاوازی شیعرییەتی هەشتاكان هەڵگرینەوە، دەمەوێ بڵێم بە شێوەیەكی گشتی ئاكامی شیعرییەتی هەشتاكان، دەكەوێتە نێوان چێژو خودگەراییەوە.

(8)

خوێندنەوە فەزایە، بۆیە دەخوێنینەوە تاكو فەزایەكی دیكەی جیاواز بۆ خۆمان دروست بكەین.. لە تیۆری (وەرگرتن) لە یەك نەچوونی دەق و خوێنەر وەك یەكێك لە مەرجە بنەڕەتییەكانی (ئاوەتەبوون) قسەی لێدەكرێت! بۆ ئەو مەسەلەیەش ڕەخنەگری ئەدەبی (وولفگانگ ئایزەر) سوودی لە توێژینەوە كۆمەڵایەتی و دەروونییەكانەوە وەرگرتووە بۆ

نموونە: لە بواری کۆمەڵایەتیدا تێکەڵبوونی دوو کەس ئەو کاتە بەشێوەیەکی بەهێز روودەدات، کە هەر یەك لەوانە بتوانن ناسنامەی کۆنی یەکتر لەبیر بکەن، لە نوێوە یەکتر بناسن، چونکە لە کاتی لەبیرکردنی ناسنامە کۆنەکانیان هەر یەك لەسەر ئەویدیکە لە ڕێگای خوێندنەوەی حەقیقی خۆی یان "ناشت" وێنەیەك دروست دەکات، یان تەئویلی تایبەت بەخۆی دەبێت و هەر لەسەر بنەمای ئەو وێنەیەی کە لە یەکەم ناسینەوە دروست دەبێت، پەیوەندی نوێ دادەمەزرێنێ، دامەزراندنی پەیوەندی نوێ لەنێوان ئەو دوو کەسە، لەسەر بەش و پڕکردنەوەی ئەو بۆشاییە، جگە لە پشتبەستن بە خوێندنەوەی حەقیقی و تەئویل شتێکی دیکە نییە، هەموو خوێندنەوەو تەئویلێکی نوێی دەقیش رەهەندێکی جولاو و نوێ بە تێڕوانین و بیرکردنەوەی خوێنەر دەبەخشێت! وەك دەزانین هەمیشە تێڕوانین و بیرکردنەوە لەسەر تەئویلی کۆن و پێشینە، حاڵەتە جێگیرو پەیگیرەکە یان کۆنەکە زۆرتر دەچەسپێنێت، بەو مانایەش هیچ خوێندنەوەو تەئویلکردنێکی نوێ لەسەر ناسنامەی کۆن لە دایك نابێت، چونکە خوێندنەوەو تەئویلکردن لە دەرەوەی ئیبداع نییە، بە مانایەکی دیکە خوێندنەوە و تەئویلکردن لەسەر ناسنامەی کۆن، زۆرجار بە وەهم دەگەڕێت، بەڵام لەگەڵ هەموو ئەوەشدا خوێندنەوەو تەئویلکردنیش وەك کردەیەکی بەردەوام لە تێگەیشتن، هەرگیز خاوەندارێتی ناکرێت، بەڵکو فۆرمەکە لە فۆرمەکانی بوون لە جیهاندا، بەو مانایەش دەشێ "وەهم"و " تەئویلکردن" دوو فۆڕمی هاوپەیوەست بن..

(9)

سوکرات لە دووری شاری زاڵمان پیاسە دەکات و لە نێو قساندا خەون بە شارێکی دیکەوە دەبینێ! سوکرات لە دەرەوەی شاری زۆرداران، لەگەڵ قسان هەنگاو دەنێ و خەون بە شارێکی دیکەوە دەبینێ! شاری زاڵمان و شاری زۆرداران لەو دوو نەخشەیەدا یەك واتایان هەیە، بەڵام دەشێ زاڵم شار بەڕێوە ببات و زۆردار ئەوە بێ کە واز لە دەسەڵات ناهێنێت؟! لەگەڵ هەموو ئەوانەدا دەزانم لە شەڕی نێوان کەسەکان و هێزو گروپ و دیدە جیاوازەکان.. خەونبینین یۆتۆپیایە، خەونبینین ئەو کاتە واقیعییە کە دادپەروەری بوونی هەیە، راستە دادپەروەری چەمکێکی ئیشکالییە! من چیرۆکنوس نیم، بەڵام هەوڵمدا زاڵم لە نادادپەروەری وێنا بکەم و زۆردار لە شەڕدا بنەخشێنم، چونکە لە مێژووی دەسەڵاتی کوردیدا خەونبینین هەمیشە کورتی دێنێ، نهێنی دەسەڵاتی کوردی لە ژمار نایەت، بە داخەوە مێژووی دەسەڵاتی کوردی، مێژووی شەڕو نادادپەروەرییە، نهێنی دەسەڵاتی کوردی ئەو نهێنیانەش کە شەهیدان بردیانە ژێر گڵ.

(10)

چۆن (لم نیازمە)ی عەباس عەبدوڵڵا یوسف و (دوکەڵ)ی هاشم سەراج و (گەرم نەبوونەوە)ی جەلال بەرزنجی و قەسیدەی (سوتانی رەنگەکان)ی دلشاد عەبدوڵڵا و (لە غوربی□تا)ی حەمە عومەر عوسمان و (تەمە سپیەکانی رۆح)ی کەریم دەشتی و (زەردك)ی ئەحمەدی مەلا.. وەك شیعر بۆ من جیاوازی خۆیان هەبوو، ناسینی (ئازاد سوبحی)یش وەك مرۆڤ و وەك شاعیر، نەك هەر تەنها جیاوازی، بەڵکو دڵکرانەوە بوو.
(11)

ئێمە کۆمەڵێك هاوڕێی نوسەر، لە دوای ئەوەی لە رووی بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانمان دووچاری ج□ر□□ك لە نائومێدی بووین، دوای ئەوەی پانتایی میدیای کوردی جگە لە هیچ نەگوتن و بێنرخکردن، فریای گوتن و جیاوازی نەدەکەوت، جگە لە رووکارخوازی و دروشمبازاڕی ئازادی و ئەویدیکە شکاندن و پیاهەڵدانی بێ بنەما، کاری بە بیرکردنەوەی جیدی و راڤەکردن و رەخنەوە نەبوو.. ئیتر من و دانا سەعید سۆفی و ئازاد سوبحی بیرمان لە دەرکردنی گۆڤارێکی ئەدەبی کردەوە، لە چەند بەیەکگەیشتنێکی سێ قۆڵیدا بیرۆکەی گۆڤاری (سەراب)مان هێنایە ئاراوە، دواتریش بە پێشنیارکردنی نەوزاد ئەحمەد ئەسوەد لە لایەن ئازادەوە، سەراب بووە جێگای بیرکردنەوەو پرۆژەی ئەدەبیمان.

هونەرمەند و چاخی نوێ … برایم فەڕشی

کاتێک وەک هەمیشە ترسێک دەمکووژێ
ئەرخەیانم جەلالی مەلەکشا
دەمگێڕێتەوە، دەمهۆنێتەوە و دەمکاتە وانە
بۆقوتابخانەکانی هەموو دونیا…
مریەم قازی

ترس، کووشتن، گێڕانەوە، بوون بە وانە بۆ قووتابیان، ڕەگەکانی ژیان و مێژووی نەتەوەیەک بە ناوی کورد دەنوێنن، کە شاعیر نەک لێی تێگەیشتووە، بەڵکوو خۆی لەو مێژوو و چارەنووسەدا دیتۆتەوە.
چ ترسێک شاعیر دەکوژێ؟ گەر ترس شاعیری کووشت، بۆ دەبێ شاعیرێکی تر بیگێڕێتەوە، بیهۆنێتەوە، بیکا بە وانەی قوتابخانە؟ وانەکە

چیی؟ مریم قازی ک خی کسانی بر ل خی هندتو و بسرهاتیانی گاوتو، خی لواندا و وک ئوان دووبار دبتو و مژوو دگتو، مژووی دووبارببوونو، مژووی دووبارببووکان!

مریم قازی خی بت اوی، وک ئو کسی ل زدی ئمو، گیشت سر چیای هیمالایا ، وک ئو کسی ل فرمسیکی نوو-و گیشت بهاری قاتان، ل برو موکریان، چوو سر ترغ، ل شارکم سن، برو ئاویر هکشا، ل کرانشینی، گیشت تیمچ و چنانی، ل غزلنام، گیشت سرچفتی ئرکوازی. هر کام لو کسان شتکی ونبووی کوردیان ل گ خیان گیا، شتک ل چشنی ناسنام، شتک ل چشنی بوونی ونبوو!

وردبوونو لخ، قووببوونو ل مژوو، خدیتنو ل ناو مژوو، ک مبست نبوو، کوردی ل کارساتدا کواندووو و ئو هستی لا درووست کردووین، ک پویستمان ب قوت قوتی هستی دروونی خمان هب! خیای زد و نیشتمان، هستی کوردبوون، ئازاد نبوون، خاونی خ نبوون، گری زیهن و دروونمان بوو و نکراوتو. هونرمند، نووسر، شاعیر وبیرمان دهننو ک ئم ئازاد و سربست نیین، زد ونیشتمانمان دزراو و داو و خمان خمان چواش کردوو. ئم هروک چن پویستان ب ملا و خلیف و خاخام و کشیش و پیر وشخ هبوو ب ئوی جزممان بکن، هروا پویستمان ب کسان بوو، ب ئوی بمانلاونو، تین و گومان پبخشن.

ئم پویستمان ب مریمی قازی هبوو ب ئوی ل گای گچانکی باپیریو، مژوومان وبیر بهنتو، پویستمان ب همن هبوو ب ئوی هماننتو سر کماری کوردستان، پویستمان ب هژار بوو ب ئوی وبیرمان بهنتو ک هلاکبزن بووین، پویستمان ب حقشناس بوو ب ئوی دون ل بیر نکین، پویستمان بشامی بوو ب ئوی ئازارکان ل بیر نکین، پویستمان ب غوامزا ئرکوازی بوو ب ئوی کوردی چین ل یاد نکین. ئوان سری سردارانیان برز اگرت، ک نیار هیدواسین! ئوان ووحی نتو یان زیندوو اگرت، ک ل دروونی مرقی کورددا، دکوژرا. ئو ترسی، مریم قازی دکوژ، بام ئو دزان شاعیرکی دیک ئو دژنتو و ناه ووحی نتو بمر!

ئەمە پێویستمان بە جەلال مەلکشای زیندوو هەیە کە وەبیرمان بهێنێتەوە، کە کاروانچییەکان لاڕێ بوون، ئەوان کە لە شەوەزەنگی پایتەختی کوردستان هەڵیانکوتایە سەری. ئەمە پێویستمان بە پێشەوی زیندوو هەیە کە وێنەی گەڕەی دوژمن و دەم وپلی بەدلەکانی ئەم نیشتمانە بخاتە بەرچاو. ئەمە پێویستمان بەو کەسانە هەیە، کە قەڵەم بە ناو ڕەخی قرتماغەی برینەکان و کەمی پێ لە چەک و خوێنی نەتەوەدا بکەن، ئەمە پێویستمان بە ڕۆماننووس، فیلم ساز، دڕاماتۆرگ، وێنەکێش، بیرمەند، فەیلەسووف هەیە کە لە ناو مەشکماندا پرسیار و دیسان پرسیار و پرسیار ساز بکەن، ئەمە بەڕەو بیرکردنەوە بەرن. ئەمە پێویستمان بە بیر و بیرمەند هەیە، کە کەسایەتی بە مرۆڤی کورد بگەڕێننەوە و نەبنە دەستەچیلەی ڕاگرتنی کەشک و تەلاری کیانخەڕەکانی کورد! ئەمە پێویستمان بە بەدلە لە هەر چەشنێک نییە.
ئەمە پێویستمان بە قازی، مەلکشا، پێشەو، نەبەز و کەسانی پاک سرشت و پاک ڕەوشت هەیە. پێویستمان بە هونەرمەند، نووسەر، نوخبەی بیرمەند هەیە، کە خۆی بێت!

مێژووی ئەمە، تەژیی لە بە هونەریی و نابیرمەندی و ناهۆشیارییە، تەژیی لە تێگەیشتنی چاخەکانی ناتێگەیشتنە، پڕ لە تێکشکان و کارەساتە، ئەم مێژووە نووسەر و هونەرمەند و شاعیری ناو تێکشکان و کارەساتی پەروەردە کردووە. ئەم خەڵکە کە پڕ لە خۆشەویستی زێد و نیشتمان و خولیای ئازادی و ڕزگاری بوون، نەیانتوانی لە جەغزی قەزا و قەدەر، ئایین، چارەنووس دەرباز بن، وەک سیاسییەکان، کە نەیانتوانی نەتەوە و زێد ڕزگار کەن، ئەوان سەبەری سیاسییەکان و سیاسییەکان سەبەری ئەوان بوون و هەر دوو نوخبەی نەتەوەیەکی گرفتار، گرفتاری دیکتاتۆری سەر ئەرد و ئاسمان. ئەوان لە چنگ هیچیان ڕزگاریان نەبو، نەتەوەکەشیان لە گەڵ خۆیان گرفتار هێشتە تەوە.

چاخی نوێ بە هونەرمەند و بیرمەندی کورد، چاخی کیانسازیی، بیرمەندیی و بیرکردنەوەیە، کە جیاوازە لە چاخی هەست و ڕۆمانسیسمی ئەدەبی و سیاسی سەدەکانی پێشوو، جیاوازە لە گەڵ پێداهەڵگوتن و لاواندنەوە و پاڕانەوەبازیی، جیاوازە لە ئایین و ئایینخوازیی، جیاوازە لە خوداگەرایی و شاخوازیی، جیاوازە لە خۆنەویستن و خۆشکاندن، جیاوازە لە خۆ بەکەمزانی و ملکەچی، جیاوازە لە کەووسانەوە لە بارگای خودا، بارگای شێخ، سوڵتان، بەگ و بەگخوازیی. چاخی نوێ لە جیلی نوێی نیشتمان مندا بەدی دەکرێ.

ئەوان خۆیان لە خۆناسین و خۆناسینەوە و خۆدەرخستنی گەورەترین نەتەوەی بە کیانی سەر گۆی زەویی دەبیننەوە، کە هێشتا ڕەگەکانی کۆنی چاخی پێشووی لە جەستە و بیر و هزر و فەرهەنگ دوور نەخستەتەوە، بەڵام زیندووە و بەڕێوەیە، وەک مریەم، سمکۆ، بەیان، تریفە، لەیلا، ئەیوب، جەمال، حامد و گەلێکی تر کە لە ڕۆژهەڵاتی من دەدرەوشێنەوە.

چاخی نوێی جیهان کە بەرەو ئۆتۆماسیۆنی سەتا سەت و گۆڕینی چۆنیەتی ئینسان و سرووشتی ژیان، کۆمەڵگا، زمان، فەرهەنگ، هەست و نەست ملی ناوە، دەتوانێ کورد بهاڕێ و بیتوێنێتەوە. کورد ئەو کاتە داهاتووی لە چاخی نوێ، مسۆگەر دەبێ کە خاوەنی خۆی، کیان، دەستەڵات و دەنگ بێ، ئەوە ئەرکی هونەرمەند، نووسەر، نوخبە و هەر مرۆڤێکی چاخی نوێیە، کە لە سەردەم و لە ویستی لە مێژینەی نەتەوە و خەڵکەکەی تێگەیشتبێت.

نوخبەی کورد لە خۆی و چاخی نوێ و مەترسییەکانی داهاتووی نەتەوەکەی تێگەیشتووە؟
ئەگۆ ئیسمی دواکەوتووانەی خۆی لە کۆلێکتیویسمی زیهنی، هزریی، فەلسەفی، زانستی، هونەریی، کاریی و فەرهەنگی نوێدا دیتۆتەوە، یا لە گێژاویی هەژارانەی گرووپی، ناوچەیی، ئایینی، ئیدئۆلژیکی نوقم بووە و کوێرکوێرانە نەتەوەیەک بەرەو هەڵدێر ڕادەکێشێ؟
نوخبەی حەوت ڕەنگی کورد، پلان و پرۆژە و ستراتێژی بۆ چاخی نوێی نەتەوەکەی دیاری کردووە، یان بە کەسایەتی تێکشکاوی سەدەکانی ڕابووردووە، خۆی گەیاندۆتە چاخی نوێ؟

سەردەمی هەست و ڕۆمانسیسمی کورد بەسەر چووە، سەردەمی تێگەیشتن کە لە سەرەتای خۆیدایە گەر قووڵتر نەبێتەوە و جەغز و پەرژینە کۆنەکان نەدڕێ و کۆن ڕانەدا، داهاتوو لە بلقی ڕابووردودا دەتەقێتەوە!

سەری خۆم هەڵدەگرم و ڕەدووی بایەکی بێوادە دەکەوم!
ئیشم زۆرە
دەبێ زەوی لەوەی کە هەیە هەراوتر بکەم!
پارچەیەک ئاسمانی بۆ ڕاگوێزم و خۆر و مانگ و باران!
ئاااااای ئەی ئەوینی بزر بووم
لەوانەیە لەوە
بە کاتی روژهەڵات بتدۆزمەوە…
چاوەڕێم بن

ئەی شنە
ئەی هەناسە
ئەی نێو نیگای پڕ لە ئارامی! “مریەم قازی”

کێڵگەی گەنم … نووسەر دڵشاد عەبدوڵله

خانەی موکریانی بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە
ناونیشانی کتێب
کێڵگەی گەنم
نووسەر
دڵشاد عەبدوڵله
ژمارەی لاپەڕەکان
207
ساڵی چاپ
2018
نۆرەی چاپ
یەکەم
دیزاینی بەرگ
هۆگر سدیق
دیزاینی ناو□□ک
گۆران جەمال
کەتەلۆگ
لێکۆڵینەوەی ئەدەبی

[بۆ خوێند□ن□وەی ئەم کتێبە کلیک□ی ئ□□ر□ بک□ن](http://www.mukiryani.com/pdf/kelgay-ganm-s.pdf)
http://www.mukiryani.com/pdf/kelgay-ganm-s.pdf...

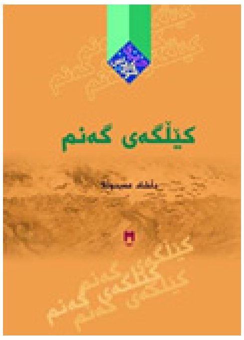

که تۆ دێی … یاسین برایم

که تۆ دێی…
ئەز بێگەرد دەبم ئازیز
وەك هەناسەی گوڵە نازنازەكانی سپێدە
وەك دڵۆپە شەونمێکی شەرمنی
سەر دنکە ترێیەکی رەشمیری پایز.
***
که تۆ دێی…
رۆحم پڕدەکەی ،
لە عەتری نێرگزو گوڵە ڕەز
لە عەتری ناسکەپوونگی دەم جۆگەی ئاو
عەتری خاکی یەکەم بارانی پاش پەڵە
عەتری جلی بووکینی و
عەتری پرچی بە شامپۆ شوشتراو.
***
که تۆ دێی…
هێمن دەردەکەوم،
وەك رێحانێکی تازە چێندڕاو
وەك گوڵە نیسانێکی بێ ناز
تەنانەت جوانیش دەبم!
وەك تریفەو وردە ئەستێرە
وەك خاڵخاڵوکەیەکی سەر بسکە گیایەکی تەڕ
وەك گوڵێکی سووری نێو پەرداخێکی ئاو
وەك ملوانکەیەکی زەنگیانەی سەوزێکی تۆخ

که سەما دەكات لە گەردەنی کچێکی شۆخ
***
که تۆ دێی…
وەك چرایەك ، دادەگیرسێی
هەرچەند خۆشم بشارمەوە
هەست دەكەم ،
بۆنم دەكەیت ، پێم دەحەسێی
تۆ وەك پیرەدارچنارێکی شکۆمەند
پڕ نهێنی و
پڕ لە نسێی..
***
كه تۆ دێی…
ماڵم پڕ دەبێت لە ئاواز
جیاواز لە ئاوازەكانی بیتھۆڤن
لە سەمای گوڵە گەنمێکی ڕەشگوڵی دەم با
لە كەوتنی گەڵای شەنگەبییەك
لە ئاوازی پڕ سۆزی هەنگێك
كه بۆ رۆحی خونچەیەك دەچڕێ
یا بۆماچی بێگەردی گوڵێك
رێگای دوور دەگرێ
تا لە باوەشی بگرێ..
***
كه تۆ دێی…
پیرۆز دەبم
وەك تاتە نوێژەكانی رۆخ جۆگەڵەو كانیاو
میهرەبان دەبم،
وەك سۆفییەكی ڕیش بەفر
باوەشم دەبێتە باوەشی پەپولە
ژیان دەبێ بە پەڵكە زێرینەیەكی رەنگین
پەیڤەكانیشم ،
وەك پەیڤەكانی تۆ
دەبن بە هەنگوین..
***
كه تۆ دێی…
باسی عەشق ناكەم
هاتنی تۆ عەشقە.
بوونت ، عەشقی ژیانە

ژیانیش بە تۆوە جوانە.

***

کە تۆ دێی…
من دەبم بە تۆ
تۆ دەبی بە من
ئای خودایە!
چەند پیرۆزو گەورەیە
باوەشی گەرمی ژن!!

*لە گۆڤاری (خازر) ، ژمارە (143) لە کانوونی یەکەم 2018 بڵاوکراوەتەوە.

چاوپێکەوتنێک لەگەڵ د. کوردۆ عەلی دا … هەڵۆ بەرزنجەیی

چەند پەیڤێکی پێویست:

ئەم چاوپێکەوتنە، بۆ یەکجار بەر لە زیاتر لە ٢٠ ساڵ پێش ئێستا لە گۆڤاری خوێندکاری کورد دا بڵاوکراوەتەوە. گۆڤاری ناوبراو، بەهۆی کەم دەرامەتییەوە بە تیراژێکی کەم دەردەچوو و بڵاودەکرایەوە. لەم سۆنگەیەوە باوەڕم وایە بەشێکی زۆری خوێنەری کورد و بگرە دۆستانی کاک کوردۆش چاویان پێنەکەوتووە. بۆ یادی ئەم ساڵەی کۆچی دوایی گیانی پاک و مێژووی پڕ لە تێکۆشان و خزمەتی وشەی کوردیی هاوبیر کوردۆ (١٩٥٠ ـــ ٢٠١٦)، بەچاکم زانی جارێکی تر بێ هەڵە و کەمووکوڕی تایپی بکەمەوە و پێشکەشی بە ئێوەی ئازیزی بکەم.
چاوپێکەوتنەکە تەروتەسەلە و لەگەڵ ڕەهەندی مێژوویی و سیاسی و ڕۆشنبیرییەوە و تیشکێکی هەمەلایەن دەخاتە سەر کۆمەڵێ بابەت و باسی جۆراوجۆر.
هەڵۆ بەرزنجەیی ١٤/١٢/٢٠١٨ بەرلین

چاوپێکەوتنێک لەگەڵ د. کوردۆ عەلی دا

١- با لە پرسیارە نەریت و باوەکەوە، بەکردنەوەی دەروازەی خۆناساندنتان بە کورتی بۆ خوێنەر دەست پێ بکەین.

نەریت و باو وایە لە کن منیش خۆشتر دەبوو، گەر ئەوە ئەو ئەرکەتان کێشابا و وەک میوانێک بە خوێنەرانتان ناساندبام ، تا بواری ئەوەم نەبێت بەخۆم بکەومە خۆهەڵکێشان و بەخۆدا هەڵگوتن. لێ کە ئێوە نەیکەن، ناچارم خۆم بەمەگە. بەر لە هەرشت دەبێت بەوە دەستپێبکەم و بڵێم:

هەندەی بیرم بێ بکات و لەو دەمەوە، خۆم ناسیوە، هەر نێوم (سەروەت محەمەد ئەمین) بووە. دیارە خۆم یادم نییە، لێ لە زاری داک و بابم بیستووە، گوایە شەوی بەفرەزەرەکەی ساڵی پەنجا، لەگەڕەکی سەرچاوەی زەردیاوا (قەرەداغ) واقەواقم خستەتە ئەو ماڵە جوتەرەکی ڕووت و برسییەوە. پاشان دەرکەوت ئەو شەوە دەکاتە، ٢٠/٢/١٩٥٠ لە هەر لەودەمەوە، بێ ئەوەی کەس پرسێک بە خۆم بکات، سێ تەوقیان بەتەپزی لەگەردن ئاڵاندووم: تەنیا بەوەوە نەوەستاون کە بێ پرس و ڕازیبوونی خۆم کردوویانمە عێراقییش و موسڵمانیش، بەڵکە ڕۆژی لەدایکبوونی ئاسایی خۆشم پێڕەوا نەدیتراوە، یەکێکی قەڵب و ساختەیان بەسەردا ساخکردوومەوە. وەک صەدان هەزار هاوتەمەنی هاودەردم ، ٧/١ کراوەتە تۆماری ئەو ڕۆژە خەماوییەی تێیدا چاوم بەژیانی کۆیلەیەتی و پڕ چەرمەسەریی نەتەوە داماوەکەمدا هەڵهێناوە.

پاشان قەدەر بەرەو جیهانی بەرینی نووسینی ڕاپێچکردم، بە شوێن ونکە، نێوی (کوردە عەلی) م بە خۆ هەڵبژارد، کە دوور لە ئێستە، نێوی نهێنی سەردەمی حیزب حیزبێنەم بوو. ئێستا ئەم نێوەیانم زاڵترە و زۆر هەن تەنها بەو نێوەوە دەمناسن. لەسەردانەوەی (هەواری دەبان)مدا، ڕێک کەوتووە، کە نە هاوڕێ و کۆنە ناسیاوی خۆم، دەستی خۆیان ڕاسپاردووە، (کوردە عەلی) یان پێبناسێنێت، نەیانزانیوە (کوردە) هەمان (سەروەتە چاوشین)ەکەی کۆنە دەست و ناسیاریانە.

٢ـ سەرەتای خۆدۆزینەوەتان لە بواری خوێندنەوە و نووسیندا لە کوێوە دەست پێدەکات؟

ناتوانم تەواو تەواو داوی تاوی سەرەتای دەستدانە خوێندنەوەم دەستنیشان بکەم. ئەوە پرۆسێکی دوورودرێژە و بە چەند قۆناغێکدا تێپەڕیوە. کۆمەڵێک هۆکار، چەند برایەکی دڵسۆز، پەلکێشیان کردووم و بەو ڕێڕەوەیاندا بردووم. ئەوەی لێرەدا پێویستە پێیلێ بنێم و ئاشکرا دانی پێدا بنێم ئەوەیە کە من سەرەتای هەرزەکاری و لاوی، لەگێژاوی هەڵەشەیی و بزێوی و تەممەڵی و سەرلێشێواویدا، گەنگەم

دەدا. سەرتاسەری ساڵانی قوتابخانەم هەتا بەدەرنرام، یەکێک بووم لە قوتابییە خراپەکان. لە گشت وانەکاندا کۆڵەوار بووم، لێ لە داڕشتن و ڕێزماندا لە گشتیان کۆڵەوارتر ، ئیدی ڕێزمانی هەر زمانێک دەبا،با ببا. بۆیە نەبەخەیاڵی خۆمدا دەهات و نە بەبیری کەسدا، کە من ڕۆژێک لە ڕۆژان ببمە نووسەریش و دکتۆریش لە زمانەوانیدا.

دەگەڕێمەوە سەر پرسیارە سەرەکییەکەتان. هێندەی یادم بێت، چێژی شیعری کوردیی و شەیدایم بۆ خوێندنەوە و عەوداڵ بوونم بەدووی ئەدەبدا، لە جوامێریی دووکەسەوە چەکەرە و شکۆفەی کرد:

١ـ کوڕێکی قۆشمەی قسە قیتی هەمیشە دەم بە خەندە بووە هاوڕێم، یادی بەخێر نێوی مامۆستا (عەبدوڵڵا ڕەمەزان)بوو. کەشکۆڵێکی نایابی شیعری کوردیی بۆ خۆی نووسیبووەوە، تەنها بەوە لێمڕازیی نەدەبوو کە کەشکۆڵەکەی وەخوێنم، بەڵکە بە کام و تامیشەوە، هۆنراوە پڕ چێژەکانی بۆ لێکدەدامەوە و گەلەکجاریش بەدەم لاسایی (شوکروڵڵای بابان) ەوە بۆی دەخوێندمەوە:

بەداوە، گرژ و خاوە، یەعنی ئاڵۆزاوە زوڵفەینی
دوو تاوە، دوو سییان و شێوەکەی شێواوە زوڵفەینی

نەک هەر ئەوە، بەڵکە بە ت□پ□زی ناچاری شەڕشیعریشی کردم و بۆیەکەمجار بۆ تۆڵە و لە داشۆرینی خۆیدا،
شیعرم ڕێکخست، لێ دیارە شیعری بێچێژ و هەرزەکارانە.

٢ـ پورزایەکم کە نێوی (حاجی عەباس) ە،کتێبخانەیەکی ئاوەدانی هەبوو. سەرجەمی دیوانەکانی(قانیع) ی لە تاقە بەرگێکدا جەززوبەند کردبوو، زوو زوو لێم قەرز دەکرد و چێژێکی سەیرم لێدەچەشت و هەرگیز لێی تێر نەدەبووم، تایبەت شیعرە کاریکاتێرەکانی،ئێستاش زۆربەیانم هەر لە بیرە. جگەلەوە هەموو ژمارەی گ□فارەکانی (پەیام)و(تووتن)و ڕۆژنامەکانی (ژین)و(ژیانەوە)م، هەر لەوماڵە ئاوەدانەدا چنگ کەوت و گشت لە گشتیانم خوێندنەوە.

پێموایە ئەو دوو برا جوامێرە، بێ ئەوەی بەخۆبزانن، یەکەم مامۆستای ئەدەبیم بوون و هەر ئەوان بە شیری ئەدەب و زانست مەڵاشوویان هەڵدامەوە و فرچکیاندام و پاشان بڕێک برای دڵسۆزی دیکەش، ئەو ئارەزووە تازە چرۆیەیان تیفتیفە دام. من لە بوونمدا وەکی ئەمەی هەم، سا ئیدی چاکبم، یا خراپ، دروستکراوی دەستی کۆمەڵێک برای بەنرخ و دڵسۆزی خۆمم. هەتا هەم، منەتبار و قەرزارباریانم، بێ ئەوان و کۆمەك و دەستگیرۆیی ئەوان، ئەستەم بوو توانیبام ئاوها چێژ لە ژیان وەربگرم و خۆ بدۆزمەوە و خزمەتێک بە نەتەوەکەم بکەم، دیارە لە حاڵەتێکدا گەر ئەو کەمە نووسینانەم،

بپێژەردرێن و بە خزمەتێک لەم قبوڵکرێن.

٣ـ خولیای گەورەتان لە خوێندنەوەدا چییە؟

گەر مەبەستتان لە خولیا، ئارەزوو و چێشی خوێندنەوە بێت، ئەوا لەودەمەوە کە دەستم داوەتە خوێندنەوە، بەچەند قۆناغێکدا تێپەڕیوم و هەر قۆناغێش خولیا و ئارەزوویەکی جوداوازم هەبووە. وەک پێشان گوتم ،سەرەتا لە شیعرەوە تێهەڵچوم، تا زانستگەشم تەواوکرد، زۆربەی کاتەکەمم بە شیعر خوێندنەوە دەبردەسەر و کام شیعر باشبا، بەخێی دەچووە بەرم. یادمە ساڵانی پاش هەرەسە ئەژنۆشکێن و هیوا هەڵتەکێنەکە، کە برای زۆر ئازیز و مامۆستای هەژام، کاکە شێرکۆ بێکەس لە یەخسیریی و دەستبەسەریی عەجاج و سەبوون و سەرای بەکەی ناحیەی (بەغدادی) بەسەردان دەگەڕایەوە،من شایی لە دەمدا دەگێڕا. زوو زوو سەیران و کۆڕی دانیشتنی سەر کانی و ئاوەکەی (قووڵەڕەش)ی پشت ئەزمەڕمان ڕێکدەخست، ئەو نوێترین شیعری شیرینی خۆی دەکردە لاوک و لانک و خەم و ژان و ئازارە بێکۆتاییەکانی زادەی هەرەسی ڕادەژەنین و دەیلاواندنەوە، بەو دەنگە بەسۆز و هەستهەژێنەی خۆی کێچ و خەوی چەند ساڵێ و بەباس و دەیان شاکاری دیکەی بە دەخوێندینەوە و منیش بەدیارییەوە هەڵدەتووتام و پڕ بە ڕۆح و هەستم چێژی ئەو گەوهەرە نرخدارانەم هەڵدەمشت و ساوائاسایی دەگریام و هەن هەن فرمێسکم هەڵدەڕشت.

لە ئێستەکە بەروبووی شیعر هێندە بەرکراوە، کە گەلێکجار لە ڕۆژنامەکاندا، لە تەک لاپەڕەی وەرزشدا، لاپەڕەی شیعریش تەرکدەکەم. لەسەروەختی هاتنە ئەوروپامەوە و لەو دەمەوە دەستمکردە خوێندن و سیاسەتم وەک تەرخانی دووەم هەڵبژارد، ئیدی خوێندنەوەی سەرچاوە سیاسییەکان، بەتایبەت و پلەی یەکەم ڕەخنە لە بیر و ڕێبازی خز و هەڵدێری مارکسیزم لینینزم، بوونە خولیای هەمیشەییم و هەتا هەرەس و ئاشبەتاڵی بیر و بزووتنەوەی کۆمۆنیزم هەرەسی بەدەستمایەی ڕۆشنبیرییم نەهێنا، من بە ئەو بیر و بزووتنەوەیە بەئەمەک مامەوە و قەت لە ڕەخنە و نوقورچی ڕەوا بێبەشم نەکرد. هەرچەندە ئێستەکە هەستێکی دوو فاقانەم بەرامبەر بەو بیر و ڕێبازە لەکن ڕسکاوە، لەناخەوە خەمبار و دڵتەنگم بە داڕمانی، چونکە فەرمایشتی وڵاتانی سەرمایەدار و بەرژەوەندپەرستی ئەوروپا سەرکەوت و مەیدانیان بۆ چۆڵ بوو، تا بەکامی دڵ تەراتێنی تێدا بکەن. لە قووڵایی دڵەوە شادم بە داڕمان و هەرەس و ئاشبەتاڵی ، چونکە بیرێکی تۆتالیتەری، مرۆڤ چەوسێنەری، خوێنڕێژی، دەستبڕ، سەرنگرە بوو، هیچ قسەی بە

مارکسپەرست و کەمەنیستی مەلابەزەنی کورد نەهەشتەوە و لەدەست فەتوای بەتام و وەستکەریان ڕزگارمان بوو.
لەپای سیاسەت و ئەدەبدا، چێژێکی زۆر لە فەلسەفەش دەچێژم، جگە لە فەلسەفەی گریکی کۆن، شەیدایەکی سەوداسەریی بیروبۆچوونە فەلسەفییە بەنرخەکانی سەر(کارل پۆپەر)م.

٤ ـ چ نوسەرێکی کورد کاری تێکردوون؟

باشتر وایە بفەرمووین چ نووسەرێک کاری تێنەکردوویت! بەبڕوای من مرۆ هەرچی دەخوێنێتەوە، کەم تا زۆر، کاری تێدەکات، بەڵام دوو جۆر کارتێکردن هەن، چاک و خراپ. بۆ نموونە هەیە لە قۆناغێکی تەمەن و بیر و ژیانمدا، بە مامۆستای خۆمم زانیوە و زۆریش کاری تێکردووم، لە کارێکی نەرێتی، چونکە زێتر جوێن و تەسکبینی و تەنگەتیلکەیی لەوە فێربووم. ئەوەش کارتێکردنە، بەڵام بەبارە دزێو و بەد و خراپەکەیاندا. هەشن گەلێک شتیان لەوە فێربووم، گەر لیستەی نەویان ڕێکبخەم ڕەنگە زۆر درێژە بکێشێت. ئەوانەی بەتامەزرۆییەوە نووسینم خوێندونەوە و چێژ و سوودی زۆرم لێوەرگرتوون، بە پلەی یەکەم ئەم مامۆستا هێژایانەن:
مەسعود محەمەد، هەژار، هێمن، هەردی، شێرکۆ بێکەس، شوکور مستەفا، عەزیز گەردی، سەعید ناکام، عەوڵای حەسەنزادە، عەوڵا پەشێو، کەمال مەزهەر، عەبدولڕەقیب یوسف و گەلێکی دی. هەڵبەت دەستڕەنگینی و کارتێکردنی نووسەر، بە کەموزۆری بەرهەمی نییە، بەڵکە بە شێواز و چێشن و زمانی نووسینەکەیەتی. هەر بۆ نموونە شەهید ڕەوف زوهدی تەنها بە تاقە شاکارە(بە لە هەقە کەوتنە تەقە؟)، لە کن من هێندەی تر خۆشەویست و پایە بەند بوو.

5 ـ خۆتان لە چ خانەیەکی فیکریی و جیهانبینی فەلسەفی دا دەبیننەوە؟

من لایەنی کەم لەم قۆناغەی ژیانم و بەدواوە، هیچ ڕێباز و فەلسەفەیەک لەخۆ ناکەم بە تەوق و بەتاقە ڕێبازێکی فەلسەفی قنیات ناکەم. جیهان لای من باخچەیەکی ڕەنگینی هەجگار فراوانی پڕ لە گوڵە، گەرەکمە بەکامی دڵ، تەرتەر پڕ بە سیپەلکەکانم، بۆنی خۆشی تاقە تاقەی جوانترین گوڵ هەڵمژم. بە باوەڕی و قەناعەتی من، سەردەمی قۆرخکردن و لەسەرخۆکردنە ماوەی، تاقە ئیدیۆلۆژییەک، بەسەرچوو. هیچ ڕێبازێکی فیکری خۆی بەتاک و تەنها ناتوانێت ببێتە ڕەچەتەی چارەی دەرد و ئازاری میللەتان و گشت زامەکانیان

ساڕێژکات. دەروێشگەریی و دەرگە و پەنجەرەی ئیدیۆلۆژی لەسەرخۆ داخستن و هەڵکوڕمان لەسەرتاقە ڕێچکە و تاقە ڕێبازێکی فەلسەفی، سەرکڵۆمکردنی دەرگا و گرتنی شنەی هەوای پاقژ و بواری کەشێکی ئازاد و فرەچەشن لەخۆ، بیرەکە کرمەڕێز دەکات. ئەو ئەستێرکەی چیدی جۆگە ئاوی نەڕژێتەسەر، لیخن دەبێت و قەوزە دەگرێت و پاشان بۆگەن دەکات.

نووسین و خوێندنەوەی مێژووو، بۆ پەند و عیبرەت وەرگرتنە لە هەڵە و هەڵەشەیی خۆ و کەسان و لایەنەکانی دی. پێموایە چارەنووسی تاڵ و ماڵی وێرانی کۆمۆنیستان ، زایەڵەی زەنگی خەتەر بێت، بۆئەو لایەن و کەسانەی لەخەوی غەفڵەت وەخەبەر نایەنەوە و هێشتا هەر دووی تراویلکە کەوتوون.

ئەمە نا بێت ب□ □□ایی و سەرلێشێواوی لێکبدرێتەوە، چونکە من باوەڕم وایە، هەرچی بیر و فەلسەفەی کەڵکگرە، دەبێت بخرێتە خزمەتی مەسەلەی ڕەوای نەتەوەکەمانەوە. بەر لەهەر شت دێموکراسێتی و کەشێکی ئازاد، وەکی هەوا و خۆراک بۆ میللەتەکەمان پێویستن. کوردکوشتەی دەستی دیکتاتۆرانە، بۆیە دەبێت لەگشت میللەتێکی دی زێتر دژە دیکتاتۆر و پاسەوانی دێموکراسێتی بێت، چونکە تەنها لەسایەی دێموکراسێتیدا تروسکەی هیوایەک بۆ کورد هەیە. من لە قەناعەتەوە باوەڕم بە دێموکراسێتی هەیە و پێموایە تەنها سیستەمێکە کە دەتوانێت کۆتایی بە بەد بەختیی میللەتەکەمان بهێنێت، لێ دیارە مەبەستم دێموکراسێتییەکی ڕاستەقینەی بێ غەل و غەشە، دێموکراسییەکی ماقوول، کە نە لێی داقەپێندرێت و نەبگاتە ڕادەی بەڕەڵایی و ببێتە گاڵتەجاڕیی.

٦- باری ڕۆشنبیریی کوردیی، چ لە وڵات و چ لە هەندەران لە چ پلەیەکدا دەبین؟.

لەو ه□قپ□یقینەدا کە ڕۆژنامەی «ئاڵای ئازادیی» هاوینی ١٩٩٦ لە سلێمانی دەگەڵی کردم، باری ڕۆشنبیریی ئەم سەردەم و قۆناغەم بەو سەردەمە شوبهاندووە کە لە مێژوودا بەسەدەمی تاریکی « الفترە المظلمە» نێودەبرێت. لە مێژووی نوێی کورد دا، قەت کورد: « دیارە مەبەستم کوردی باشوورە» هێندە بواری ئازادانەی نەبووە، بەڵام ئاخ بەدەست مر□ق□و□ بایە، بەدەستی کەسانێکەوە بایە کە سەریان لە سیاسەت، لە خوێندەواریی، لە ڕۆشنبیریی، لە سەدەی ئەتۆم و ساتەلیت و گەیشتنە ئەستێرەکانی دی، دەرکردبا ، ئەلی□ر□م عەقڵ و ئیگرەم بێژرەم ویژدانیان هەبایە و چیدی ئەو میللەتە بەد بەختەیان نەکردبا ئامڕاز بۆ گەیشتنە ئارمانجی ل□□□ و گڵاویان. ئەو پووڵەی بە فیشەک

و بۆمبا و تۆقتۆقەی دەدەن و بەسکی برسیی و بەسنگی ڕووت و داچەکاوی □□□ی کوردییەوە دەنێن، بە نان و قەڵەم و گوڵ و کاغەزیان دابا و منداڵانی بێبەشی کوردیان پێ فێرەخوێندن و خوێندنەوە کردبا و بە شیری کوردایەتی فرچکیان دابان و تۆوی خۆشەویستی و کوردپەروەریان لە نێودا وەشاندبان، نەک خۆخۆیی و خۆخۆریی و تاقم تاقمێنە . چش لە ژیانی ئەم هەموو وەچە خێرنەدیتووەی ئەوڕۆ، بەزەییەکیان بەحاڵی وەچەکانی داهاتوودا هاتبایەوە. لێ صەد حەیف و مەخابن، ئەوانە خەون و ئاواتی پەتی و دوورەدەستن و هاتنەدییان لەم حاڵ و بارەدا و لەسایەی ئەو دەستە و تاقمانەدا، زۆر ئەستەمە.
دەربارەی باری ڕۆشنبیریی لە کوردستانی خوارووەدا ، تاڵانفرۆشکردنی ئەو هەموو کتێبخانە ناوازانەی ئەو خەڵکانەی دەیان ساڵە کتێب کۆدەکەنەوە، قات و قڕیی کتێبی نوێ و نەبوونی گۆڤارێک، ڕۆژنامەیەکی ماقوول، کە نەبووبێتە سەکۆ و بڵندگۆی شەڕەجوێنی حیزبانە، بەدبەختی و نەهامەتییەکە ئاشکرا دەکەن. نووسەران و ڕۆشنبیران، ئەوانەیان کە ویژدان و قەڵەمی خۆیان بە گەنجی قاروون نافرۆشن و نابنە فیقەنەی ئەم تاقمە سیاسییە، یاخود ئەو تاقمەی دی، لانەواز و برسی و نەدارن و دەبێت لە هەڵپەی بژێو پەیداکردندا بن و سەرقاڵی گیرخستنی کوتەنانێکی بێمنەت بن. ل□ بارودۆخی ئاوهادا، نووسەری برسیی هەژبەسەر، چۆن بیپەرژێتە سەر خوێندنەوە و نووسین. تروسکەی کامەهیوا، وزەو تین و گوڕ بەدڵ و هەستی ناسکی ببەخشێت.

لێ لە ئەوروپاشا هێند گۆڤار و ڕۆژنانە و کتێبی کوردی زۆربوون، ک□ م□ر□ پێڕاناگات گشتیان بکڕێت و وەیانخوێبێت. دیارە لە ڕووی بابەتەوە زۆربەیان لاوازن و نێوەڕۆکێکی بێ پێزو بێ هێزیان هەیە.سەرەڕای ئەوەش لە سایەی چاوی زیتی ژەندرمە و یاساوڵی سنوورە سەپێندراوەکاندا، ژمارەیەکی کەمیان لێدەگەنەوە وڵات و ئەوەشی دەگاتەوە، دیارییە و بۆ فرۆشتن دەست نادات، کێ کتێبی گرانبەهای چاپی ئەوروپای پێدەکڕدریت؟ گۆڤار و ڕۆژنامەکان ، کۆششی مەردانەی تاکە کەسانن. بۆیە زۆربەیان میکانیزمی بەردەوامی و خۆڕاگریی و هەناسەی درێژیان نییە، چۆن پەیدابوون، بەهەمان شێوازی خێرا سەریان تێدەچێت.

٧- دیاردەی پەرش و بڵاوی و ژمارە زۆریی ڕۆژنامە و گۆڤار و بڵاوکراوەی ئەوروپا، بەسوود بەخش یاخود زیان بەخش دەبینن؟

بەرلەهەرشت دەمەوێت جەختی ئەو ڕاستییە بکەم و بڵێم دیاردەی ئەو ژمارە زۆریی ڕۆژنامە و گ□قارە کوردییانە ل□ ئەورووپادا، بەشتێکی زۆر سروشتی و ئاسایی دەبینم. ئەمیش قۆناغێکە و تەجرەبەیەک لەژیانی ڕۆشنبیریی و دوورە وڵاتیی. پاش ئەو هەموو ساڵانەی کپکردن و خامۆشکردن و کلیلەدانی گشت زار و دەنگێکی ئازاد، لەگشت کوتەکانی نیشتمانە ژێردەستەکەماندا، شتێکی ئاسییە گەر مێرخاسە بەتەنگەوە هاتووە دڵ پڕ لەژانەکانی نەتەوەکەمان، ئازاری پەنگخواردووی هەناویان بە ڕۆژنامەیەک گ□قارێکی تایبەت بەخۆ، دەربڕن و هەرچی دڵیان دەخوازێت هەڵیڕێژن.

هەڵبەت ئەمە ئەوە ناگەیەنێت ک□ م□ن ئەو پاشاگەردانی و هەرکەس بۆخۆییەم پێباشە، نەخێر؛ دەگەڵ ئەوەشدا کە پێموایە شتێکی سروشتییە و بمانەوێت و نەمانەوێت قۆناغێکە و هەر دەبێت بیبڕین، لێ گەر بەمن بایە بەدڵ تامەزرۆم گشت هێز و توانا و بەهرە ژێهاتووەکان یەکخرابان و پێکڕا لایەنی کەم هەفتەنامەیەکی، سەربەخۆی، کوردانە و گ□قارێکی ئازادی ڕێکوپێکی مانگانەمان هەبایە. زۆری و فرەچەشنیی خۆی لە خۆیدا دیاردە و ئاکامێکی چاکە، بەومەرجەی توخم و چەشنەکانی چاک بن. لێ کورد هەر بە تەبییەت دژی «زۆر بێ و بۆر بێ» بووە.

نابب□ت ئەوەش لەیادبکەین کە لەنێو ئەو لێشاوەدا، کۆمەڵێک ئەستێرەی گەشیش هەڵکەوتوون و هێشتا هەر جریوەیان دێت و گەشگەش دەرەوشێتەوە و بڕێکیان مێژووویەک نێوێکیان بۆخۆیان دروستکردووە و هەقە هەموومان شانازییان پێوە بکەین و دەستخۆشانەیان لێبکەین، لەوانە هەر بۆنموونە: مامۆستای کورد، یەکگرتن« کەئێستا بە هیممەتی چەند ڕۆشنبیرێکی ژێهاتوو لە بەرگ و شێوازێکی ڕێکوپێکتردا بە نێوی ڕەهەند□وە بڵاودەبێتەوە». ڕابوون، هەڵوێست و پەیف و هەنگاو و هەتاو و گزنگ و گەلێکی دی.

هەرچەندە بەداخەوە زۆربەی ئەو ه□و□□انە هیممەتی تاکەکەسیان لە پشتەوەیە و بەهۆی تەنیا باڵیی و پێڕانەگەیشتنی سەرنووسەرەکانیانەوە، پشووکورتیلە و کەم تەم□ن□، ل□ بێسوود نەبوون و هەریەکەیان بەشیخۆی و بە پێی توانای خۆی خزمەتی مەسەلەکەیان کردووە، دەنا با بیرێک لە باخچەی ڕۆشنبیریی کوردیی، بێ لەو گوڵیڵکانە بکەینەوە، ئەودەمە دەبینین چەند بێ ڕەنگ و بۆ و چەند سیس و ژاکاو دەنوێنێت.

٨- گەلێکت لەو بەرهەمانەی بە زمانی ئەڵمانی لەسەر کورد نووسراون، لەباش و خراپ خوێندووتنەوە. بەدیدی ئێوە ئاڵەمان تا چڕادەیەک لە دۆزی کورد تێگەیشتووە؟

من ئەو نووسینانە دەکەمە دوو دەستەوە: لێکۆڵینەوەکان لە گەشتنامەکان جودا دەکەمەوە گوتارەکانیش لە کتێبەکان. دەمەنێتەوە سەرئەوەی کە ئەو گوتارە، یاخود ئەو کتێبەی نووسیوە و بە چ مەبەستێک؟ چونکە زۆرزانستکار هەن بەمز و فەرمانی داگیرکەرانی کوردستان کتێبیان نووسیوە و ڕاستییەکانیان بە ئاشکرا شیواندووە، شاکارەکەی ئەم دوایتەی پرۆفیسۆر فیگل نموونەیەکە بۆ بێویژدانیی و بەکرێگیراوەتی بەشێک لەو زۆرە زانستکارانە.
دەنا هەرچی بە مەبەستی تێکدان و شێواندن و بە دەزازیکردنی دوژمنانمان نەنووسرابن بوونییان بە باش و سوودبەخش دەزانم، بە ئەو کتێب و گوتارانە، کێشەی گەورەترین میللەتی بێدەوڵەتی ئەم تەپی زەویە، کەنتر دەناسرا و کەمتر لای لێدەکرایەوە. با کارل مای صەد و هەندەساڵە لەمەوبەر «بەنێوکوردستانی دڕندە» یدا نە نووسیبا، ئێستا کام ئەڵمان کورد و کوردستانی دەناسی؟.
بە شێوەیەکی گشتیی زۆربەی زۆری ئەو نووسینانەی دەربارەی کورد نوسراون دەچنە خانەی گەشتنامەکانەوە، ئەوانەش کەمترزانیارییان و هەڵەشلانی بابەتانە و زانستانە دەگرنەخۆ. دیارە گشتیان وەک هەواڵنامەکەی مۆلتکە و لێکۆڵینەوەکەی ئۆسکارمان و هەڵەشلانەکەی گیونتەر دێشنەر نیین. جگە لەوانە زۆربەی ئەڵمانزمانیش خوێندەواری ڕەشەکین و خەریکی کار و بژێو پەیداکردنی خۆیانن و نایانپەرژێت و نایانەوێت بچنە بنج و بناوانی زۆر مەسەلەی ئاڵۆزەوە.
خوێندنەوە لای زۆربەیان بۆ خۆخافاندن و کات بەسەربردنە. سەرچاوەی زانیارییان دەربارەی ژیان و گەردوون، ڕۆژنامە تووڕەهاتە بە سەروبەرەکانە و ئەوانیش زۆرتر هەواڵی ڕۆژانەی پەوو و پووچ و بێبایەخ بە شێوازێکی سادە و ساکار و کورت و کلک و گوێکراو ، ڕادەگەیەنن.
ئەوروپی بە گشتی و ئەڵمان بەتایبەت، کەمتر مەیل و ئارەزووی خۆخەریککردنیان بە مەسەلەیەکەوە هەیە کە ڕاستەوخۆ پەیوەندیی بە خۆیان و بەرژەوەندییانەوە نەبێت . بەداخەوە لە تەجرەبەی ئەم بیست ساڵەی ژیانی کولەمەرگیی ئەوروپامدا، بەدەگمەن کەسێکم تووشهاتووە وەکی پێویست، کوردی ناسیبێت، زۆربەی هەرە زۆری ئەوانەی ناوی کوردیان بیستووە و دەزانن میللەتێکیش بە ناوی کوردەوە هەیە، قەرزارباری « کارل مای» ن.

٩ – سیاسەت بە گشتیی تەوەری هەرسەرەکیی نووسینەکانت دەگرێتەوە، نووسەری دوور لە سیاسەت تا چ ئەندازەیەک سەرکەوتووە لە جێبەجێکردنی ئەرکی و بەجێگەیاندنی پەیامەکەی؟ ئیلتیزامی فیکری تا

چ ڕادەیەک بە نووسەر پێویستە؟

کورد بە ڕۆشنبیر و ڕەشۆکییەوە، بە نووسەران و خوێندەوار و نەخوێندەوارانییەوە، سیاسەت بۆتە چارەنووسیان و بە زۆری زۆرداری بەسەریاندا سەپێندراوە، چونکە بواری بێلایەنییان بۆ نەهێڵدراوەتەوە و تێوەگلێندراون . کە جوتەرێکی هەناسەسارد لە ئاشیانەکەی دەردەپەڕێندرێت و ماڵی کاولدەکرێت، یاخود تفەنگێکی بەزۆر دەدرێتێ و دەکرێتە جاش و پاسەوانی گوندەکان، یانی هەڵبژاردەی بۆ نەهێڵدرێتەوە و بە تێپزیی سیاسەتاوی کرا.
ئێمە هەر کاممان دەگرێت، هەر لە منداڵییەوە پێوەبووین و نەمانتوانیوە تەنها تەماشاچی ڕووداوەکان بین و دوورەپەرێز ڕاوەستین، هیچ نەبێت لە دڵی خۆماندا بە سەرکەوتنی پێشمەرگە و بە بەزاندنی داگیرکەرێکە، دڵشاد و کەیفخۆشبووین. ئەوە کەمترین ڕادەی تێکەڵبوونە بە سیاسەت. نووسەرەکانیشمان ڕۆڵەی ئەو میللەتەن و بە حسێب دەبێت ڕۆشنبیرترین دەستە و تاقمی بن، چما دەشێت ئەوان دوورەپەرێز و دوورە سیاسەتبن؟ دیارە دەبێت ئەوان لە گشت کەس زێتر تێکەڵی سیاسەت بن، هەتا ئەو ڕادەیەی دەبنە نوێنەری ڕاستەقینەی بەرژەوەندییەکانی میللەتەکە و ویژدانی زیندوویی و ڕەقیب بەسەر کەڵ و کەمێڵە سیاسییەکانەوە و ئافەرین و دەستخۆشانە لە ڕەفتاری چاکیان و نەفرەت لە هەڵەکانیان و هەڵنووتانیان دەکەن.
من پێموایە نووسەری نامولتەزیم وەک سەربازە بێ چەکی بەرەی جەنگ وایە. بەڵام پرسیاری گرنگ ئەوەیە: چۆن ئیلتیزامێک و ئیلتیزام بە چییەوە؟ بە بڕوای من نووسەر، گەر نووسەری ڕاستەقینە بێت، دەبێت ئیلتیزامی یەکەمی بە خامەکسیەوە بێت و خامەکەشی ئیلتیزامێکی پتەوی بە ویژدان و هەست و هۆشییەوە هەیە.
دیارە بەحوکمی کارەکەی و بەزەبری ئاستی بەرزی بیر و هۆشی پلەوپایەی ڕۆشنبیریی و ئاسۆی فراوانی هەستی ، دەبێت ئیلتیزامی یەکەمی بە بەها مرۆڤایەتییەکانەوە بێت و پاڵپشت و پشتگیریکەرێکی شەڕگیری داد و هەق و ڕەوایی بێت، پشتیوانی گشت لاواز و غەدرلێکراو و ماف پێشێلکراو و لێقەوماوێک بێت. ئیدی ئەو ماف پێشێلکراوە، کوردی نەوەدەنەیت، یادەعبایەکی دی، چ لەمەسەلەکە ناگۆڕێت. گرنگ ئەوەیە نووسەر، نووسەری راستەقینە بێت، پەیامبەری قۆناغەکەی خۆی بێت و پێش کات و سەردەمەکەی خۆی بکەوێتەوە و بە هەستی ناسکی پێشبینی ڕووداوەکان بکات و ڕێبەر و چاوساغی میللەتەکەی بێت. ئەمە خۆی لەخۆیدا بەشدارییێکی چالاک و ڕاستەوخۆیە لە سیاسەت دا و بەجێگەیاندنی پەیامەکەیەتی بە شێوازێکی ماقوول و سەرکەوتووانە. کەواتە من ئیلتیزامی فیکری بۆ نووسەر بە پێویست

دەزانم، گوتم ئیلتیزامی فیکری، نەک ئیلتیزامی حیزبی، لایەنی کەم لەم کات و سەردەمی بارە سیاسییە ئاڵۆز و شێواوەی کورددا، دەنا لەبازنەی نووسەری میللەتەوە، گەوەک دەتەخوار و دەبەتە عەرزوحاڵنووسی حیزبەک و بەندەگەی لایەنەک و برغوویەک لە ئامێری ئەو ئاشەی بە خوێنی کورد دەگەڕێت.

حەکیم کاکەوەیس، بە کورد بوون بووە قەقنەس ... هەڵۆ بەرزنجەیی

١٩٤٩ـ٢٠١٨
١٢/١٢/٢٠١٨

بەسەرکردنەوەی وێستگەی ژیان و گەشتی من لە پانتاییەی برایەتی و هاوبیرەتیم لەتەک کاک حەکیم کاکەوەیس دا بەدەنیاییەوە سەختە، هەرگیز بە چەند وتەیەک کۆتایی پێ نایەت. بە واتایەکی دیکە، لێرەدا ناتوانم هەستونەستی خۆم بگوشم و هەرچی لەهەگبەمدا هەیە و دەیزانم و پێویستە بە خوێنەر نەخشی بکەم پێشکەشتان بکەم. هەر لەم سەنگەیەوەیە لە پێشەا داوای لێبووردن لە گیانی بێگەردی هاوبیر حەکیم و خوێنەرانی ئازیزیش دەکەم.

برا و هاوبیرەکەم، کاک حەکیم، نووسەری ژانی بندەستی و مەینەتییەکانی کوردە، من دەزانم مەرگی چەپەڵ ناتوانێ چرای ناو و خزمەتی تۆ بەسانایی بسڕێتەوە و بکوژێنێتەوە. ئاگادارم باهۆزی ئەم تۆفان و پاییزە ڕەشە نەکارە، باوەڕی تۆ بەلەقێنێ، مەرگیش چەند بەهێز بێت، لە عەدەیدا نییە دەسەزی و تێکۆشانی تۆمان لە بزر بکات.

تۆ گەر ئەستێرەی ئاسمانەکی فراوانیش نەبوو بیت، لە پرشنگی جوانیت جیهانەکی بەرینی بە ڕووناک کردینەوە. تۆ خۆمەکیت چەند بتلاوەنینەوە زریکەی ئازاری نوێت لە بەند دەبێتەوە.

ئای چەند نەرم و ورد و لەسەرخۆ و قووڵ بیرت دەکردەوە و دەئاخفیت و هەڵسوکەوتت دەکرد!.

ئای چەند چەوساندنەوەی نەتەوایەتی ببووە خەمە گەورەکەی ژیانت! تۆ برینەکی تیرئاوە بوویت دەست بە هەر شوێنەکت دەبرا، زریکەی لە هەڵدەستا.
لێکدانەوە و هەڵسەنگاندن و کێڵانی باسگەلی بیر و هزر، گەڕانەوەی مێژووە، قسە لەسەر ئەدەب و ئایین، پرس و چیرۆکی نەتەوە و حیکایەتی سەربەخۆیی و بوونە دەوڵەت و ئابڕووی کورد بوون، ئەم هەموو بابەتگەلە، کرۆکی باسە هەمیشەیی و بێ بڕانەوەکانت بوون. تەش وەک بابەگوڕگوڕە ئاگر و دوکەڵەت لە بەرز دەبۆوە. هاوبیرەکەم، باش دەرکت پێ دەکرا، کە خەمت قووڵە و ئازارت فرە بوو، چونکە تەواو تەواو لە ژان و ستەمی بندەستی گەیشتبوویت، هەربۆیەکا بە پەردەی شەرم و کەسپی زمانن گرتن نەعرەتەی سەربەخۆییت دەچڕاند و نەفرەتت لە داگیرکەر و داگیرکاریی و ناپاکان و گەڕەشەوەنان دەکرد. حەز و خواست و باوەڕەی بنجیت، لە ژیانەکی پڕ لە ئابڕووی سەربەندانە، لە” کوردستانەکی ئازاد و گەلەکی یەکسان” دا خۆی دەدیەوە.

ژانی کەرکووکت، وەک بەشەک لە پرسە نەتەوەییەکە، کوانووی بیرکردنەوەت بوو. کوردایەتیکردن ئامانجی ژیانت بوو. بۆ کوردبوون سووتاو و برژاو و هەڵقرچایت و بوویتە پێناسەی خەم و ئازاری یەک نەتەوەی ٦٠ ملیۆنی و ئەم پرسە خەمەکییەت، وەک کەشکەڵە دابوو بە کۆڵەت دا و بە جیهان دا دەتگێڕا. ئازاری بندەستی نەتەوەیەکت لە پریاسکەیەک دا جێی کردبەوە و دەزی کوردیشت کردبووە بنەشتەخۆشەی بن ددان و وەردی زمانت. بەچوارپەل و تەکەڕای ئەرگانەکانی دەم و مێشک و دەروون و هەستی ناوەکی و دەرەکییەوە بۆ کوردبوون و کوردایەتیکردن تێدەکۆشایت، تاوەکو بیر و قەڵەم و هەڵوەستت، وەک نووسەری ستەمدیدەیی و بەشمەینەتی نەتەوەکەت سەپاندیتی و ناساندیتی و مەدالیای ئەم ڕووسووریەت بەدەست هێنا.

ئازیزان… ژمارەی برین و گرێ ئاڵۆزەکانی سەر سینەی کوردبوون، زۆر بوون . هەر بۆیە هاوبیر حەکیم، بەزوویی ڕۆحی لەگەڵ بیر و جەستەیدا، بەم کەپەی ئاگرە، دەبوو خۆڵەمێش. ئاخر کەسم نەدیوە هەندەی حازر بەدەست، گە بگەڕێ و لە چرکەساتەکدا ببەتە “قەقنەس” .
هاوبیر حەکیم عەشقی توانەوەی لە کوردبوون دا، پێڕەوبای هەڵپرووکاند بوو، کوردبوون گرفتاری دەردەکوردی کردبوو هەڵسان و دانیشتن و ڕازانی، لە جەلانەی خەم و ئازاردا ڕادەژینی و مۆسیقای بە ئاواتەکانی ئەو دیو سنوور و دیوارە بەردینەکان لە دەدا و گەرانی بە ژیانی تژی لە ئابڕوو و سەرفرازی و خەون و هیوا نەهاتووە دی و بەبڕانەوەکانی دەچڕیی!! .

هاوبیر حکیم! باش دەیزانی کوردبوون چەند سەختە، باجی بانگاشەکردنی قورس و گرانە، داکۆکردن لێی ئاسان نییە، بەڕێوەبردنی دژوارە، گەیاندنی بە ئامانج سات و وەخت و پشوودرێژیی خۆی گەرەکە. ئا لەم سەنگەیەوە بوو، کاکەویس هەرگیز لەژیان نائومێد نەدەبوو، زۆر هێمنانە لە بەردەوام، بورکانێکی ڕق و کینی خەستی بەسەر داگیرکەران و ستەمکارانی ناوخۆدا، لای خۆی مەل گل دەدایەوە و لەدەرفەتدا پێداهەڵدەڕشتن. بیر و ویژدان و قەڵەمی بوێری ڕێگەی نەدەدا ڕاستییەکانی لێ بگۆڕدرێ و ناهەق بکاتە هەق و یاخود بە پێچەوانەوە.

ئای لە کاک حەکیم، ئەو پیاوەی هەموو مێژووی کوردی، وەک بەروانکەی نادینەکەی لەبەر کردبوو. ئەو چ مرۆڤێک بوو!؟، لەناو دڵێکی زامداری نەخۆشی دا، عەشقی نەتەوەیەکی داڵدە و حەشاردا بوو. ڕووبەری نیشتمانێکی ٥٠٠ هەزار کیلۆمەتری خۆرا لە ڕوخساریدا شەوقی دەدایەوە. هاوبیر حەکیم، نا هەر لەبەرئەوەی کوردیزانێکی کەمهاوتا بوو، بەڵکو دڵسۆزێکی کۆوەنەش بوو، بەعەرەبکردن و ڕاگوێزان چززەی لە جەرگ و هەناوی هەڵساندبوو، هەربۆیەکا لای ئەم چیرۆکی ئازارەکانی هەرگیزاو و هەرگیز بە کۆتایی نەدەگەیشت. کاتە دەکەوتە گەڕانەوەی، هەر حەزت دەکرد لە دیوەخانی نیشتمان دا،چەشنی حیکایەخوانەکان،فوو لە ژیلەمۆی جەرگ و هەناوی خۆی و کورد بکات و جارجارە دەست و پەنجەیەکی نەرم بە ڕیشی ماشی برنجیشیدا بهێنێ و لە سیرەوە هەتا پیاز هەموو شتەکت بۆ بگێڕێتەوە. کاکەویس نەک لە جەهەنەم بەڵکو دۆزەخی ڕاستەقینەی جەهەنەمیش بگیرسێتەوە، ئەوا لەوێش ئامادەم ببمە هاوبیر و هاوڕێ و هاوچارەنووسی، ئاخر لەم بوارانەدا و لەتەک ئەودا، چ زیانێکم پێ نەگەیشت. مرۆیەکی تەواو سادە و ڕاستگۆ، پاک، دڵسۆز، یەکڕوو، بێنیاز و دوور لە بەرژەوەندیخوازی بوو. چاوچنۆکی دنیایی نەبوو، بێگەرد بوو بە عەشقەوە وەک خواپەرستی کوردایەتی دەکرد و هەڵوەستەکانی ئەوپەڕی بوێریان لەخۆگرتبوو.

هاوبیرەکەم! بەیە جوان و ئیسسکسووک و خۆشەویستی هەمووان بوو، چونکە هیچ هیزێک نەبوو کوردبوونی لا ناشیرین کات و لێی داگیر کات و قەڵەمەکەی لێ بکەوێت و بەهیچ نرخێکی نەدەدا ، لەو هەموو نرخانەی کە بۆی دانرابوو. تۆ بوویت بەر لەهەر کەسێکی تر و چەند دەیەیەک لەمەوپێش، ڕۆمانی تەونی جاڵجاڵۆکەت بە باسەکانی، گەندەڵی و فایلداری ئەهریمەنەکان سیخناخ کرد. بە مرواری وشە جوانەکانت، قاوی نادادی و پەخەڕواتی دەسەڵاتی خۆیتان کرد. هەر تۆش بوویت

دەستبەرداری بیر و ئاواتەکان نەبوویت و وەک چیای پیرەمەگروون خۆڕاگریت کرد و وانە و پەندێکت نیشانداین و فێرکردین، هەرگیزاووهەرگیز لەبیر نەچێتەوە.
وەک ئاماژەم پێدا ڕەنگە فرە دژوار و سەخت بێت، لێرەدا بتوانم گەشتی تەمەنی هاوبیرێتیمان و مێژووی سەرلەبەری بیرەوەرییەکانی نێوانمان بکەمەوە. لێ چەندێ بتوانم هەندێ وێستگەی تەمەنی هاوبیرێتیمان بەسەر دەکەمەوە.

ساڵی ١٩٨٧ کۆنفراسێکی پاسۆک و کۆبوونەوە سۆکسە بوو لە سوید،من بەرماڵی کاک حەکیم کەوتم. چ خۆش بوو دوای پەڕاگەند□یم بۆ هەندەران، بۆ یەکەمجار لەماڵی ئەودا، یاپراخم خواردوو و دوای هاتنی کاک ئازاد دیسان بەشێکی کاتەکانم لەگەڵ هاوبیردا بەسەر دەبرد. یەکێ خۆشترین ڕۆژەکان سەردانێکی ڕەوانشاد شاعیری گەورەمان(شێرکۆ بێکەس) بوو بۆلای کاک ئازاد لە نەخۆشخانە.
مامۆستا شێرکۆ، باسی گەیاندە سەر زمانی کوردی و وشەی(ژان) دەمەت□قی□کی گەرمی خوڵقاند.
لە کۆنگرە و کۆنفرانس و کۆبوونەوەکانی پاسۆک و سۆکسەدا پێک دەگەشتینەوە. من زۆر لێی نزیک بووم و بەسەرنجە ورد و قووڵەکانی سەرسام بووم. بێ خۆهەڵدانەوە ئەویش لەتەکم دا، ئەوپەڕی خۆشحاڵی نیشان دەدا.

سەردەمانێک لە دەرکردنی (گ□قاری خوێندکاری کورد)دا، پێکەوە کارمان دەکرد و زیاتر لێک نزیکتر بووینەوە. من هەر بەم دیوە سیاسی و هاوبیرییەی قنیاتم نەکرد، بەڵکو خرۆشانم و خۆشم بە بەختیار دەزانم چاوپێکەوتنێکی دوورودرێژم بەناوی (پرسیارەکان هێشتا تینووی وەڵامن) لەتەک دا ئەنجام داو بڵاوکرایەوە. گفتمان وابوو، نەخۆشی وازی لێ بێنێت، درێژە بەکاروانی چاوپێکەوتنەکە بدەن، تا وەڵامی لۆژیکدار بۆ پرسیارەکان فۆرمەلە دەبن. دواتر لەگەڵ چەند برا و هاوبیرێکی تردا لە دەرکردنی (گ□قاری قەقنەس)دا، دیسان دەستبەکاربووینەوە و ژمارەکی کەوتە بەردەست و بەرەنجی تاقانەی خۆی ژمارە دووشی ئامادە کرد،ئیدی فاکتە دەرەکییەکانی نەداریی و سەختی کار و تەنها باڵی ئەو پرۆژەیەشی ڕاگرت. کارێکی ترم لەتەک هاوبیر حەکیم دا، خوێندنەوە و ناساندنی کتێبەکەی بوو لەسەر عەلی باپیر.
هێژایان… ئەم فرە وێستگەیی و فرە لایەنیی□ی، ر□گ□ر□ لەبەردەم ئەوەی بەرجەستەکردنی کوردبوون و خزمەتەکانی هاوبیر حەکیم، نەک لە توانای وتارێک دا نەبێت، بەڵکو لە ڕۆمانێکیش دا جێی نەبێتەوە.

دەبوو بیناسی و تێکەڵی بوو بێتی و لێی حاڵی بووبیت و بەچاوی خۆت حەسرەت و ماندوونەکەی کوردبوون لە هەناو و بە سیمایەوە ببینی، ئەوجا دەزانی ئەمە باس لە چ مرۆڤێک دەکەین!. هاوبیر حەکیم، یەکێ و نابێتە دوو، کوردێک بوو،وەک نیشتمانە داگیرکراو و چەوساوەکەی، جەرگ و دڵ و هەناوی هەلاهەلا بوو. ڕۆشنبیرێکی سەراسویی بە پەرۆشی کوردبوون و قەڵەمێکی ڕەنگین بوو، بەنووسین و وەرگێڕانەکانی چێشنی ڕووبارێک، هەرگیز هاژەی لێ نابڕێ و تاڤگەیەکە بیر و بۆچوونەکانی لە قەڵبەزە ناکەون.
ح. کاکەوەیس، لەتاقیکردنەوەی کوردبوون دا، نمرەی یەکی هێنابوو، سەرکەوتووانە قۆناخەکەی بڕیو بوو، توانیبووی مەدالیای زێڕین بەدەست بهێنێ.
هاوبیرە ئازیزەکەم، هەرکاتێ قوڕینگەکەت لەمێژوو گیر دەکرد، لێشاوی خەفەت و ئازارت لێ دەهاتە دەری. هەر چرکەساتێکیش باست لەکوردبوون دەکرد، باوەڕ و مەردایەتی و دلسۆزی و پاکێتیت لێ هەڵدەوەری. سیمای هەڵقرچاوت تابلۆی برینێکی ئازاراوی قووڵ بوو، تێکڕای ژان و ئازارەکانی نەتەوەکەتی تێدا قەتیس مابوو. هەناسەت بەکروزی قژی کچە گەرمیانی و بۆن دوکەڵی گازی کەرکووکی داگیرکراو و خاکی سوتماککراوی حەساری لێ بەرز دەبۆوە.

ئەرێ تۆ لە قەفەزی سنگتدا دڵت هەڵگرتبووە، یان تەنووری هەڵقرچانی ژانەکانی بندەستی و زەلیلی کوردبوون!؟. بەکروزی خەمی نیشتمانی تۆ، مرۆی هەسارەکانی دیکەشی هەراسان دەکرد. ئەرێ ، برالە، تۆ تەنیا مرۆیێک بوویت لە گۆشت و ئێسک و خوێن یا پەیکەرێک بوویت لە پۆلا؟!. ئاخر نازانم چۆن بەرگەی ئەم هەموو خەمە قورس و ئازارە بەسوێ و ژانە گرانانەت دەگرت! دڵی زامدار و سستی هەندەی مشتێکەڵەیەکت،چۆن توانی ببێتە عەمباری ئازار و ژانی ژیانی ٢٧١٨ ساڵی بندەستی؟!. دیارە ململانێی تۆ لەتەک مردان دا بۆ ئەوە نەبووە، چرکەساتەکانی تەمەنت درێژ بکەیتەوە، بەڵکو دەتویست هەرچی هەست و هۆش و گۆشت و خوێنی جەست هەیە بیگووشی و چی تریشت لەدەست دێ، وەک دوا تنۆکی رۆح و باوەڕ و هێزت بیتکێنیتە سەر خەرمانی خزمەتی دۆزە ڕەواکەت.

هۆ کاکەویس، ئەوەی نەتناسێ و بەرهەمەکانتی نەخوێندبێتەوە، وادەزانێ ئەم قسانە زیادەڕۆویان لەخۆوە پێچاوە و بەناوی تۆوە فشە و درۆ کەڵەکە دەکەین! ئەوەی هەڵاوی هەناسەی تۆی نەچووبێ بەسەردا، پێی وایە ئێمە خەریکی داهۆڵ قووتکردنەوەین!. ئەوەی دەستی نەخستبێتە ناو دەستەوە، برینەکانی نیشتمانی نەژماردبێت و

چیرۆکەکانی تەعریب و کاولکردنی گەرمیان و سووتانی کەرکووکتی گوێ لێ نەبووبێ و نەخوێندبێتەوە و بە باس نەکرا بێت، کوێرانە بەوە تۆمەتبارمان دەکات، کە گوایە ئەمە خەریکی داتاشینی فسەفس پاڵەوانین. ئەوەی ژانی بندەستی تا سەر ئێسک پێیدا نەجزا بێت، وا بیردەکاتەوە ئەمە پروپاگەندە بۆ تاکپەرستی دەکەین و خەریکین بە خەیاڵی یۆتۆبیایی رۆژگار و ژینگەی حەسانەوەی تاراوگەی دوور لە ناسۆر و مەینەتییەکان، جەستەی دایکی کوردستان دەلاوێنینەوە. ئاخر نازانن تۆ تەمەنێک زیاترە خۆ دەسووتێنی و ئاگریش لە ئەمە بەردەدەیت و خۆت لە زەریای خەونەکانی نەتەوەیەک دا نقووم دەبیت و ئەمەش بەدیارتەوە دەستەپاچە دادەنیشێنی و خۆت زامداری و بە هەموو ئازارەکانی سەرتاپای کوردەوە گەنگە دەخۆیت و ئەمەش توانای تیمارکردنی برینی تەمان نییە.
کاکەوەیس سیمبەلی پرسە گەورە و ئەواکەی ناسنامەی نەتەوە و خاکە، کاکەوەیس برینی خوێن لە بەرچووی نیشتمانە، کاکەوەیس قەڵغان و مەتەرێزی داکۆکیکاری کوردایەتی و شمشێری هەڵمەتی سەر داگیرکەر و زاڵمانە.

هاوبیرە شیرینەکەم کاکەوەیس، دوای ئەغری یەکجارەکیت، چەند جارە لە بری جارە فرمێسکی خوێناویت پێ هەڵوەرانم. لەگەڵ هەر ناوهێنانێکت دا، ئەفسووسێکی قووڵی دوکەڵاویت پێ کێشاوم ! بە هەر نموونەیەک ناچارم دەکەیت، مشتە لە خەرواری باسگەلی تۆ بهێنمەوە و بێئاگایانە یاخود بەوپەڕیی هۆشیارییەوە، مستەکی توند ئاخ هەڵکێشان لە ژانی خەم بدەم، یان شەقەیەک لە مێزەکەی بەردەمم هەڵسینم، یاخود کتێبەکەی دەستم داخەم و وەلاوەی نێم و نەفرەتێکی خەست لە مردن بکەم، ئەو مردنەی نامەردانە هات و تۆی لە بن باڵە ڕەشەکانی خۆیدا شاردەوە و کارێکی کرد، ئەمە نەتوانین بە هەرگیزاو و هەرگیز جارێکی تر لە تاڵە مووە سپییەکانی دڵتەنگی نیشتمانت بڕوانین.
هاوبیرەکەم، کاک حەکیم کاکەوەیس، مەرگی تۆ کارێکی کرد، تا نەشتەر لە برینی کوردبوونم گیر بکەم، تاڵاو و خوێناو و ئازاراو و خەفەتاوم بە کۆچی ناوادەی تۆ لە دەت. پێوەندی نێوان من و تۆ جگە لەسەردان و هەزاران جار نامەگۆڕینەوە و پێکەوە تلفون کردن و سۆراخکردنی جۆراوجۆرەوە، بە توندی پێکەوە بەسترا بوو. لەئێستا مخابن هیچی ترم نییە بیخەمە سەر سینی زێڕینی ناوهێنانی تۆ و ڕازاندنەوەی خوانی پێشوازی بابەتی تۆ و مەدالیای شانازی هاوبیرێتییەوە. ئەمە لە پاسێک و سەکسە دا پێکەوە، دوو باڵ بووین و دوو پەچکە بە یەک ئامانج کەوتبووینە ڕێ. گۆڤاری خوێندکاری

کوردمان بە ئارەق و خوێن ئاودا،گۆڤاری قەقنەس بە ڕەنجدانێکی زۆر و ماندووبونێکی بێ سنووری تۆوە،هاتە بوونەوە. لەو ساتەوەختانەش دا،کە سیاسەت نەدەماو و بەرەو قێزلێوەهاتن و وەڕسبوونی دەبردین، ژینگەی باسوخواستی مامۆستا مەسعوودمحەمەد،وەک فریادڕەس خێرا و هەمیشە دەبۆوە هەوێنی زۆرینەی پەیوەندی و گفتوگۆکانمان. تۆ وەک عاشق و وەرگێڕێکی گەورەی مامۆستا و منیش وەک قوتابی و دەروێشێکی جەزبەگرتووی هەمیشە تینوو. بەپانتایی و درێژایی بابەتەکان دا تێهەڵدەچووین. جا گەلۆ، ئیدی چ ئامڕاز و ئامێرێکی پەیوەستکردنی لەمە بەهێزتر و خۆشتر و بەنرختر هەیە،دوو هاوبیر پێکەوە شەتەک بدات!؟.

یادەورییەکانت چنگیان لە هەناوم گیرکردووە و ڕۆحم داخ دەکەن. فرمێسکم جۆگەلەی بەستووە و ئازاری بێ بڕانەوە تلاوتلی ناخۆشم پێ دەکات. لە هەنووکەدا خوێن دەخۆمەوە حەزم دەکرد بووما یەتە بزمارێکی تابووتەکەت و چنگێ لە خۆڵی سەر گڵکۆکەت و تەڵیزم□ بەردێک لە کێلەکەت. کاکەوەیس نەمزانی خەتای تۆیە یاخود من تاوانبارم! تۆ زوو ڕۆیشتی و من درەنگ بەر چەخماخەی مردنەکەت کەوتم! ئاخر من لێرەدا چی تۆمار بکەم چۆن بتوانم، چیرۆکی ٣١ ساڵت بە وشە و ڕستەی شاش و شەش پەڕ بۆ بگێڕمەوە!. تۆ سیمای ڕەش داگەڕاویت، هەموو حیکایەت و خەمەکانی کوردبوونی تێدا تۆمار کراوە. تۆ مەرگی خۆتت باش هەست پێ کرد بوو، لێی نەدەترسای و باکت لێی نەبوو. ئەوەی مەراقت بوو تەواونەکردنی پرۆژەکان و نەهاتنەدی ئاواتەکانت بوو.

کاک حەکیم بەنووسین و وەرگێڕان، خاوەنی ٢٨ بەرھەمە لە شاکاریدا کەم وێنەن. هاوسات بەسەدان وتاری لە گۆڤار و ڕۆژنامەکان و بلۆگێک و واڵەکەی خۆیدا بڵاو کردۆتەوە. چەندینی بابەتیشی بەناوی خوازراوەوە بڵاوکردۆتەوە. ئەوەی ب□ من لە مردنە ناوادەکەی ئازاراویترە، ئەوەیە ئەو زۆری پێمابوو، پێشکەشمان بکات، لێ مەرگ قەڵەمەکەی لەدەست خستەخوارێ. ماڵئاوایی کاکەوەیس بەزیانێکی گەورە بۆ ڕۆشنبیریی کوردیی دادەنرێ. بۆ هاوبیرانی نەتەوەیش، دوای مەرگی کاک ئازاد مستەفا، هاوبیر حەکیم لە دیاترین ئەو هاوبیرانە بوو، کە ڕێچکەی کاک ئازادی بەرنەدا و خۆی کردە پێش قەڕەوڵی داکۆکی لەبیر و هزری نەتەوایەتی و درێژەدان بە کوردایەتی کردن.

بەرلەوەی مەرگ بیپێچێتەوە، لەیەکی لە گفتوگۆکانمان دا، وتی: ” سەرقال□ی نووسینی ڕۆمانێکم ، باس لە چۆنێتی هاتنی ئیسلام دەکات، بۆ کوردستان. زۆر دڵم پێی خۆشە و بوارێکی باش و فراوانم ل□ بەردەمدا، زۆر شت بڵێم و بنووسم”.

هاوبیرکم، ت ئو مامستا شکداری، سبری قورست بسر سری هموواناوی. ت ئو تروسکی هیوایی، بردوام وز و ور و باو و جوامری ب ئم دبخشیت، ت نووسر خاون باویت سات لدوای سات هزر و بیرت گشتر دبنو و نمرتر دبن. ب هرکو بچین چراکی ت داد‌گیرسنین و لگ خمان دیبین، باسی هرشت بکین، مت ل گوریی ت دخوازین، بمانو هرشت بکین، تماشای پانتایی و درژایی بای ت دکین،دست برین ب هر کارک،ل خرمانی تو گورز و می باو و ئیمان دبین و هگب و تشووی ی تکشانی ل پ دکین.

هاوبیر حکیم نزیکی هموو برهم عربییکانی مامستا مسعوود محمدی ک بزمانکی پلنایابی سخت و دژوار نووسراون، کردوو ب کوردی ب شویکی زر لوشاون، ک نزیکی ۱۰ برهم دبن، برهمی شاکار و دانسق. ل ئدبی جیهانیشو، ۱۱ مانی ورگاو و خیشی چند بانتکی خنیی و چند مانکی نووسیو.چندین چیرک و وتاری جاوجری ئدبی و زمانوانی ل گقار و ژنامکانی ناوو و دروی کوردستان دا باوکردتو.

بر ل سینوی دوا تنکی فرمسکی خمباریی ئم مائاوایکی هاوبیر حکیم، ئاواتخوازم تواوی نووسینکانی ل برهمک دا ککرنو و کتبخانی کوردی لم نووسین گوهریانیشی ببش نبت.

لردا ب ئاشنایی خونری کورد، لیستی ناوی کتبکانی،ئوی لبردستدان باو دکمو

لیستی ناوی برهمکانی:

****

١ــ خرت دگات عزیز نسین و. لفارسییو ١٩٨٧
٢ــ ککی ئاژ، هیچ ننووسراو
٣ــ نامکانی مسعوود محمد ٢٠٠٦
٤ــ دموودووی هزر ل عربییو ٢٠١٣
٥ــ زمانی کورد،ل عربییو ٢٠١٠
٦ــ هاوسنگکردنوی تزاووی سنگلا ل عربییو ٢٠١٠
٧ــ ب گرباشق ، لعربییو ٢٠١٤
٨ــ بچوونک لسر لکدانوی مریی مژوو،ل عربییو ٢٠٠٩
٩ــ کمگای مرقایتی، بچی ب شتخان دچ؟،ل عربییو ٢٠٠٩
١٠ ــ رمانی ١٩٨٤ ، جرج ئروڵ ل سویدییو ٢٠٠٥
١١ــ گورگی رووتلان ل سویدییو ٢٠٠٧ هرمان هس

١٢ــ پرسیارەکان هێشتا تینووی وەرامن، چاوپێکەوتن لەتەک هەلۆ بەرزنجەیی دا ٢٠١٠
١٣ــ کۆلارەفڕێن، لە سویدییەوە خالید حوسەینی
١٤ــ تارپا… ئەسپە کێویلە لە سویدییەوە ٢٠١١ستیڤن ڤێرنستوێم
١٥ــ دۆن کیشۆت ١٩٩٩ لە سویدییەوە س□رقانتێس
١٦ــ ئەوەی نابێ بگوترێ دەبێ بگوترێ دیداری کاکەوەیس لەگەڵ ئەمجەد شاکەلی ٢٠٠٤
١٧ــ شاخەکانیش دەنگیان دایەوە خالید حوسێنی ٢٠١٤
١٨ــ تەونی جاڵجاڵۆکە،حەکیم کاکەوەیس رۆمان ٢٠٠٨
١٩ــ کۆچ هەڵیبژاردم اسماعیل عتمان و ماتیاس شیلین لە سویدییەوە ٢٠١٢
٢٠ــ گەلەلورانی دەشتوودەر جاک لندن ٢٠٠٤ لە سویدییەوە
٢١ــ بازنەی ترس حوسێن سومێدە و کاڕوڵ جیڕۆم ٢٠٠١ بەناوی خوازراوی کاوێس عەبدوڵا لە ئینگلیزییەوە
٢٢ــ مەملەکەتی سەگەکان حەکیم کاکەوەیس ٢٠١٧
٢٣ــ تاوان و سزا، فیۆدۆر دۆستیۆڤسکی ٢٠١٥ لە سویدییەوە
٢٤ــ حەجێکی تر بۆ بەردەرگای (خەتێ)ی زانا لە عەرەبییەوە
٢٥ــ نەتەوایەتی کورد و ئیسلامەتییەکەی،حەکیم کاوەیس
٢٦ــ تیرۆژێ بە شەوەزەنگەکەی (حەمە سەعید حەسەن)دا
٢٧ــ سەگەکەشیان چوارەمیان بوو، رۆمان حەکیم کاکەوەیس
٢٨ــ بەردیش بەدەنگ دێ منداڵیی لە کەمبۆجیا مۆلیدا ژیموسیاک لە سویدییەوە ٢٠٠٦

دەوازبهێنە … نووسینی: جیهان بن ڕابحی … وەرگێڕانی: ئاری بابان

واز بهێنه با چاوه کانت له ئامێزم بگرێ
ته مه نێکم پی ببه خشه
له سه روی ناڵه ی چراکانی ئاسمانەوە بێت
گوڵی مالۆنیا

لەسەر لێوام
گەشە ئەکات
وەک کەنیشکەی ئاو ئەتوێمەوە و
ماچەکانت لەم بارانە ئەمپارێزێت
واز بێنە
با روو لە قیبلەت بکەم
بە ماچەکانت نوێژ دا بەستم
لەو کاتەوەی تۆ رۆیشتویی
په رۆشی باڵی کێشاوه بەسەر بادا و
سێبەرەکەم ئە□ نێتەوەو
ڕایئەماڵێ
هەناسەم لێئ□ بڕێت و وشکی ئەکات
شەونمەکانی بەڕەنگی ئاون
ئەمگرێتەوە
ئایەتێکم لە پەیامی ئاو
لەوەتەی تۆ ڕۆیشتوی
لەتەنیشت پیرۆزیەکانمەوەوە
مەیخانە دروست دەکەن
بەهەڵە منیش نوێژ داد□ بەستم و
روو لە کەعبەی هەڵە دەکەم
ئاسۆ لەسەر جەستەم
نەزانانە سەما دەکات
. لەسەر جەستەم پشکۆ بارانە
ڕەنگەکان
یەک لەدوای یەک
کاڵ دەبنەوەو
دیارنامێنن
دەوازبهێنە
با ڕووگەم تۆ بیت و
نوێژ دا بەستم
شەونمەکانی
بەڕەنگ و بەرامی
ئاسمان پەیمان دەدەن
کە نەهێڵین
دەریا خوێی
لەدەست بدات
شەپۆلەکانیش

خەونەکانین نەشارنەوە..
میلی کاژێرەکان
نیوەی شەو لێدەدات
تۆفانی خۆی دەیخنکێنێ
خۆشەویستیش
به سەرخۆشی
بەرامبەرمان ڕاوەستاوە
هەنگاوەکانی بەملا دێن و
بەولا دەچن
بەرپێی خۆشی هەرنا بینێت
وەک منداڵێک
بەر لە خەوتن نزاکانی خۆی بخوێنێت
یا بە حەسرەت□و□ □ ب□ خودای ئەم دونیایە
هاوار بکات
هەردەڵێی فرمێسکی سەرگۆنامه
له گه ڵمایه
ده وازبێنه
لە گل□یو سەرزەنشتم

گ□قاری هانا ژمارە 4

بۆ خوێند□ن□و□ی ژمار□ 4ی گ□قاری هانا کلیکی ئێرەبکەن ....

"هانا" ی ژمارە ٤ خولی دووەم، سالی ٢٠١٨

بەرهەمەکانی ئەم ژمارەیە:

١- منداڵ و فەنتازیای مەرگ، نووسینی بەکر ئەحمەد

٢- ئەنکم کەتان، جەلال قادر

٣- پرسیار و ماناکانی پرسیار لە کورتە چیرۆکی ئەنکم کەتان، نووسینی عەبدوڵا سلێمان "مەشخەل"

٤- دیداریک لەگەل عەبدوڵا سلێمان "مەشخەل"

٥- بلیتی بەخت، ئەنتون چیخوف، وەرگێرانی شلێر ڕەشید

٦- فاتم بەخشوودە، هونەرمەندێکی ناوازە، نووسینی سلیمان قاسمیانی

٧- شیعر: ئەحمەد دلزار، فاتح شێخ "چاوە"، سلیمان قاسمیانی، مەشخەل، بەکر ئەحمەد

٨- خەتەنەی کوران و مافی منالان، نووسینی سلیمان قاسمیانی

٩- خۆرنشینان بارانی وشە سوورەکان تەرم دەکا! راپورتی گۆڤاری هانا

بۆ خوێندنەوەی گۆڤاری هانا کلیکی ئێرە بکەن

http://www.hana.se/index/?p=839

کەرکوک لە نێوان دەی کاک و قودسی مامدا … هەورامان خالید

دوای بیست و هەشت ساڵ حوکمڕانی هەردوو بنەماڵەی تاڵەبانی و بارزانی لەو شارەدا، هێشتا کورد خاوەنی پێگەی خۆی نییە. دۆخی ئێستای شارەکەش، دەیسەلمێنێت، کە کەرکوک نەک دێ و قودس بگرە شارێکی کوردستانیش نییە! کەرکوک لە ئێستادا جێی شەرمەزاری و مایەی ڕیسواکردنی دەسەڵاتی کوردییە؛ چونکە دوای ئەو هەموو خەبات و خوێنە، دەبینین بە ترسێکی زۆرەوە لە نیوەشەودا بە دەمامکەوە ئاڵای

کوردستان لەرەولەوە بەرزدەکرێتەوە؟!
چ گاڵتەجاڕییەکە؟! تا ئێستا ناتوانرێت ڕێز لە خوێنی دەیان و سەدان ڕۆڵەی ئەو شارە بگیریت کە لە پێناویدا شەهید بوون! بەڵام دەتوانن، بەئازادی و بە بەرچاوی خەڵکەکەیەوە داهاتوو سامانەکەی بدزن.

لەڕاستیدا ئەبێ خەڵکی کەرکوک ئەوە باش بزانن، کە شارەکەیان تەنها بەخاتری سامان و داهاتەکەی “قودس و دڵ”ی کوردستانە لای بەرپرسان.
زیندوترین بەڵگەش، تیری شانزدەی ئوکتۆبەرە، کە لە پشتی گەنجانی کوردپەروەری شارەکەیان چەقاند. تیرێک کە برینەکەی هێشتا خوێنی لێدەچۆرێت.
نەوەکانی جووت بنەماڵە بەدرێژایی مێژوو، بەڕۆژی ڕووناک، سووکایەتی نەما بە خەڵکی ئەم شارەی نەکەن!

ئاوارەیانکردن، تاڵانیانکردن، تەنانەت ئەو ئاڵایەی کە کەرکوکییەکان، لەزەمەنی ڕژێمی بەعسدا، بە پێشچاوی جەلادەکانی صەدامەوە بەرزیاندەکردەوە، لەسایەی سیاسەتی شکستخواردووی بارزگانەکانی نەوتەوە ئەویشیان دڕاند.
بۆیە لەئێستادا خەونی هەرەگەورەی کەرکوکییەکان، بەرزکردنەوەی ئاڵای نەتەوەکەیانە، بەمەش نیوسەدە لەخەباتی شار و شاخی کەرکوکییەکان وەکو دوکەڵی بیرەنەوتەکانی بابەگۆڕگوڕ چوو بەهەوادا.
بۆیە ئەتوانین بڵێین کەرکوک بزنەکی شیردەری جووت بنەماڵەیەو نە دڵ، نە قودسی کوردستانیشە.

هەورامان خالید

کەی مافەکانی پێشمەرگەی دێرین ئەدرێت؟ … ئەحمەد رەجەب

لەم نووسینەدا باسی زەوی بۆ پێشمەرگەی دێرینەو بە هۆی بازرگانی و گەندەڵییەوە پێشمەرگەی دێرین کراوە بە دوو بەش، بەشێکیان بێبەشن و زوییان نییەو ئەو بەشەکەی تریان شانسی هەیە لە جیاتی یەك پارچە

زەوی، دوو پارچەی زەویان پێدراوە.
کاتێك رۆڵەکانی گەڵ وازیان لە خۆشی ژیانی لاوێتی و، کارو بژێوی خێزانەکانیان هەڵگرت و، ڕوویانکردە شاخە سەرکەشەکانی کوردستان و، بوونە پێشمەرگەو چەکیان دژ بە رژیمە دیکتاتۆرییە خوێنمژەکان کردە شان، بە هیچ شێوەیەك بیری ئەوەیان نەکرد پاشەرۆژ بە بۆنەی ئەم چەك هەڵگرتنە ببنە خاوەن موچەو زەوی و تەلارو باخ و تۆتۆمبێل.
پێشمەرگە: ناوێکی بەرزو پێرۆزەو، هەموو کات لەپێناو بیرو باوەرو نیشتمان و گەلدا خۆی بەخت کردووەو، دژ بە رژێمە دیکتاتۆرییەکان و بیری شۆڤەنیستی و رەگەزپەرستی دەسەلاتە داگیرکەرەکانی نیشتمان جەنگاوەو، بەوەش سەربەرزی بۆ خاك و گەلەکەی تۆمارکردووەو، رۆژانە ناوی پێشمەرگە ئەبیسترێت و، زۆربەی خەڵکی زەحمەتکێشی کوردستان و ئەو کەسانەی لە پێناو ئازادی و ئاواتە پیرۆزەکانی گەلدا تێکۆشاون باسی پێشمەرگە و رۆژانی سەختی پێشمەرگایەتی ئەکەن و، بە چاوبرێزو شانازییەوە ئەروانن ئەو مێژووە پر سەروەرییە، ئەمە لە لایەکەوەو، لە لایەکی ترەوە هەندێ لە بەرپرسانی دەسەلاتی کوردستان پێشمەرگەیان کردووەتە وێردی سەر زبانیان و، لە بەشەکانی راگەیاندن ئەوە دەرئەخەن که (هەموو) داخوازییەکانی پێشمەرگەیان دابینکردووەو، هیچی تر نەماوە بۆیان بکەن و، بۆ چەواشەکردنی جەماوەری گەل و بۆ داپۆشینی تاوان و گەندەڵییەکانیان، ، دەستئەکەنە لاف وگەزافی درۆو دەلەسە.

لێرەدا پرسیار ئەوەیە، تاکەی پێشمەرگە دێرینەکان بێدەنگ بن، تاکەی مافەکانیان زەوت بکرێن، تاکەی مافەکانیان بدرێن بە کەسانی تر، تاکەی بەرپرسانی کوردستان تەنها خۆیان بە پێشمەرگە بزانن و مافەکانی پێشمەرگە پێشێل بکەن و، بۆ خۆیان و کەسوکارو خزم و دەستوپەیوەندەکانیان هەموو شتێك دابین بکەن و، وەك بڵێت کوردستان تەنهاو تەنها ولاتی ئەوانەو، ئەبێ هەموو (خەیرو بەرکەتی) هەر بۆ ئەوان بێت، تا کەی گەندەڵی ریسوا نەکرێت، تاکەی رێزی جاش بگیرێت و، پێشمەرگە فەرامۆش بکرێت، تاکەی رێز لە راپۆرت نووسەکانی رژێمی بەعسی فاشی بگیرێت.

ئەمرۆ لە سایەی ناوی پێشمەرگە چەندان تاقم و دەیان هەزار کەس بوونەتە خاوەن موچەی بەرزو، خاوەن ئەرزو کۆشك و تەلارو، دیارە تەنها پێشمەرگە مافی خۆیەتی بە ناوی پێشمەرگەی دێرینەوە خانەنشینی بکرێت و، زەوی وەربگرێت، بەلام ئەمرۆ لە سایەی میرەکانی کوردستان گاڵتە بە ناوی پیرۆزی پێشمەرگەوە ئەکەن و، پارەو ئەرزە ئەبارێن و ئەیبەخشن و ئەیدەن بە باوك و دایك و خوشك و برا و خزم

و، دراوسێی و کاسەلێس و دەستوپەیوندەکانیان و،
لە کوردستان ژمارەیەك لە پیشمەرگە زەوی وەرگرتووە و، ژمارەکەی تر چاوەروانە بەڵام سەرۆك جاش و جەیش شەعبی و موختاری راپۆرت نووس و خاوەن فایلەکان کە سیخوریيان بۆ حزبی بەعس و رژێمەکەی بەغدا ئەکرد زەوییان وەردەگرتووەو،
کار بەوەش نەوەستاوە هەندێك لەو سەرۆك جاش و موختار راپۆرت نووسانە بوونەتە دەمراستی بەرپرسە گەورەکان و، سەرەرای ئەوەی کە لە بنچینەوە زەوییان هەیە، زەوی تریشیان وەرگرتووە، دیارە کوردستان تاپۆی ئەو جۆرە کەسانەیەو، تا سەرۆك جاش و خاوەن فایەل ماوە پێشمەرگەی دێرین بێ بەشە..
هێزو پارتە کوردستانییەکان و حزبی شیوعی پێشمەرگەیان هەبوو، هەریەك لەمانە لە سەنگەری گەلدا دژ بە داگیرکەرانی کوردستان خەباتیان ئە‌کردو، هیچ کات بەرامبەر بە دوژمنی دیکتاتوری فاشی سارد نەبووەو، پێشمەرگەکانی زۆر کارامەو گورجوگۆڵ بوون لە پەلامارداندان دژ بە دوژمنیان و، ئەگەر لە پێشمەرگەی لایەنەکانی تریان زۆرتر نەکردبێت، قەت کەمتریان نەکردووە.

خۆێنی پێشمەرگە شیوعییەکان لە گەڵ خۆێنی پیشمەرگەی لایەنەکانی تری سەر گۆرەپانی تێکۆشان لە چەندان شەرو داستاندا ئاوێتەو تێکلاوی یەکتر بوو ، بۆ نموونە لە داستانی سۆێلەمیشدا خۆێنی پێشمەرگەی حزبی سۆشیالیستی کوردستان تێکلاوی خۆێنی پێشمەرگە نەمرەکانی حزبی شیوعی بوو، هەروا لەگەڵ پێشمەرگە دلێرەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان لە گرتنی شارۆچکەی قەرەداغ و، پێشمەرگە ئازاکانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان لە داکۆکی کردن لە خاکی پیرۆزی کوردستان لە دێی تازە شارو وئاوایی شێخ حەمیدو بناری گلدا دژ بە پرۆسەی چەپەڵی ئەنفال و، لە دەیان شەرو داستانی تردا.

لە سلیمانی بە هەوڵ و کۆششی هاورێیانی حزبی شیوعی و برادەرانی یەکێتی نیشتمانی کۆمەڵەی پێشمەرگە دێرینەکان دامەزراو دیارە ئەو کارەش، کارێکی باش و پۆزەتیڤانەیە بۆ داکۆکی کردن لە مافی رەوای پێشمەرگە دێرینەکان و، هەوڵیان داوە پێشمەرگەی هەموو لایەنەکان لە دەوری خۆیاندا کۆ بکەنەوەو، بەلام خواستیان تا ئێستا نەهاتووەتە دی و، پێشمەرگەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان دوورەپەرێزن و، نایانەوێ خۆیان بەو کۆمەڵەیە گرێ بدەن.
من وەك سەدان وهەزاران پێشمەرگە لە ولاتەکەم مافم خوراوەو، بستێك (زەوی) یم پێنەدراوەو، زۆربەی ناسیاوەکانم باوەر ناکەن و، هەندێکیان سویند بەخواو بە پێغەمبەرو بە (موقەدەسات) و تەلاق

ئەخۆن کە زەویم وەرگرتووەو ، بۆیە بێدەنگم..

من تا ئێستا (یەك بست زەوی) یم وەرنەگرتووەو، هیچ کات بێدەنگ نەبووم و، لە زۆر بواردا باسم لێیکردووەو، هەمیشە وتوومە ناسیاوەکانم (هەقیان) ە باوەرم پێ ناکەن و، روو بە روو پێم ئەڵێن : ئەگەر زەوی بە (تۆ) ی خاوەن تێکۆشانێکی زۆر نەدرابێت، ئەی بە کێ دراوەو، بە کێی ئەدەن؟؟

ولامدانەوەی ئەو بەرێزانە ئاسان نییەو، بگرە زۆر سەختەو، ئەبی بڵێم : راستە زەوی بە بەشێك پێشمەرگە دراوەو، ئەوەش مافی خۆیانەو، جێی دڵخۆشی ئێمەی پێشمەرگەو ئەو کەسانەیە کە دڵسۆزی گەل و نیشتمانن و، من لێرەدا ناچارم بە (راشکاوی) ئاماژە بەو کەسانە بدەم کە لە ریزی بەعسی دیکتاتۆری کاریان کردووە وەك سیخور، راپۆرت نووس، جاش و موستەشارو کارمەندی پایە بەرزی دامودەزگاکانی رژێمی گۆر بە گۆرو، ئەمرۆش هەر ئەوان لە ریزی پێشەوەن و، بوونەتە خاوەن ماف لە ئەرز وەرگرتن، مووچەی باش وپلەوپایەی بەرزو نایاب و ئەندامی پارلەمان و موستەشاری سەروکەکان و هتـــــــد..
من داوا لە وەزارەتی پێشمەرگە و، وەزارەتی دارایی ئەکەم مافی هەموو لایەك وەك یەك بپارێزن و، جیاوازی لەنێوان پێشمەرگەکانی حزبی شیوعی وپارتی و یەکیتی و سۆسیالیست و زەحمەتکیشان نەکرێت و، بە یەك چاو سەیری هەمووان بکرێت و، هەوڵبدرێت یارمەتی تەنها بۆ حزبەکانی دەسەڵات نەبێت و، بچن بە هانای پێشمەرگە دێرینەکان کە ساڵانە ژمارەیەکیان کۆچ ئەکەن.

20/12/2018

□ پەنابەرێکی کورد پاڵێوراوە بۆ وەرگرتنی خەڵاتێکی ئەدەبی … ئامادە□کردنی: هەژار

ماڵپەری ڕۆژنامەی زەئەیجی ئوسترالیی ناوی ئەو نوسەر و ڕۆشنبیرانەی بڵاوکردەوە لە ئوسترالیا کە پاڵێوراون بۆ وەرگرتنی

خەڵاتەکانی سەرۆك وەزیرانی ویلایەتی ڤیکتۆریای ئەو ووڵاتە کە لەناویاندا ناوی پەنابەرێکی کورد هەیە.

بەهرۆز بوچانی، ئەو پەنابەرە کوردەیە کە بە کتێبێك کە تێکەڵەیەکە لە چەندین ژانری ئەدەبی بەشداری کردووە و پاڵێوراوە بۆ ئەو یەکێك لەو خەڵاتانە.

بەرهەمەکەی بوچانی کە بە ناونیشانی ” هیچ هاوڕێیەکمان نیە جگە لە چیاکان” باس لە یادەوەرییەکانی خۆی دەکات لە سەرەتای ژیانییەوە هەتا ژیانی پێ لە کارەساتی لە کەمپەکانی دوورگەی مانوس کە بۆ ماوەی چەندین ساڵە لەو دوورگەیە لەگەڵ سەدان پەنابەری تر دەستبەسەرن.

بەهرۆز بوچانی ، لە بنەڕەتدا خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستانە و یەکێکە لەو پەنابەرانەی کە پێشتر ویستویانە بە قاچاخ و بە بەلەم ڕوو لە ئوسترالیا بکەن، بەڵام دەستگیر کراون و ڕەوانەی کەمپەکانی دوورگەی ناورۆ و مانوسی پاپانیوگینیا کراون و بەپێی یاسا توندەکانی ئوسترالیا دژی کۆچبەرانی دەریایی نایاسایی ، هەرگیز مافی پەنابەرێتی لە ئوسترالیا وەرناگرن.

سەرچاوە : ماڵپەری ڕۆژنامەی زەئەیج

چەند هەواڵێک لە کوردستانی ڕۆژهەڵاتەوە … ئامادکردنی: ئیبراهیم

دوهەمین پیشانگای رەسم و ئا میری میژوویی کەوش دروس کردن لە کوردستان،24سەرماوەز هە تا30سەرماوەز

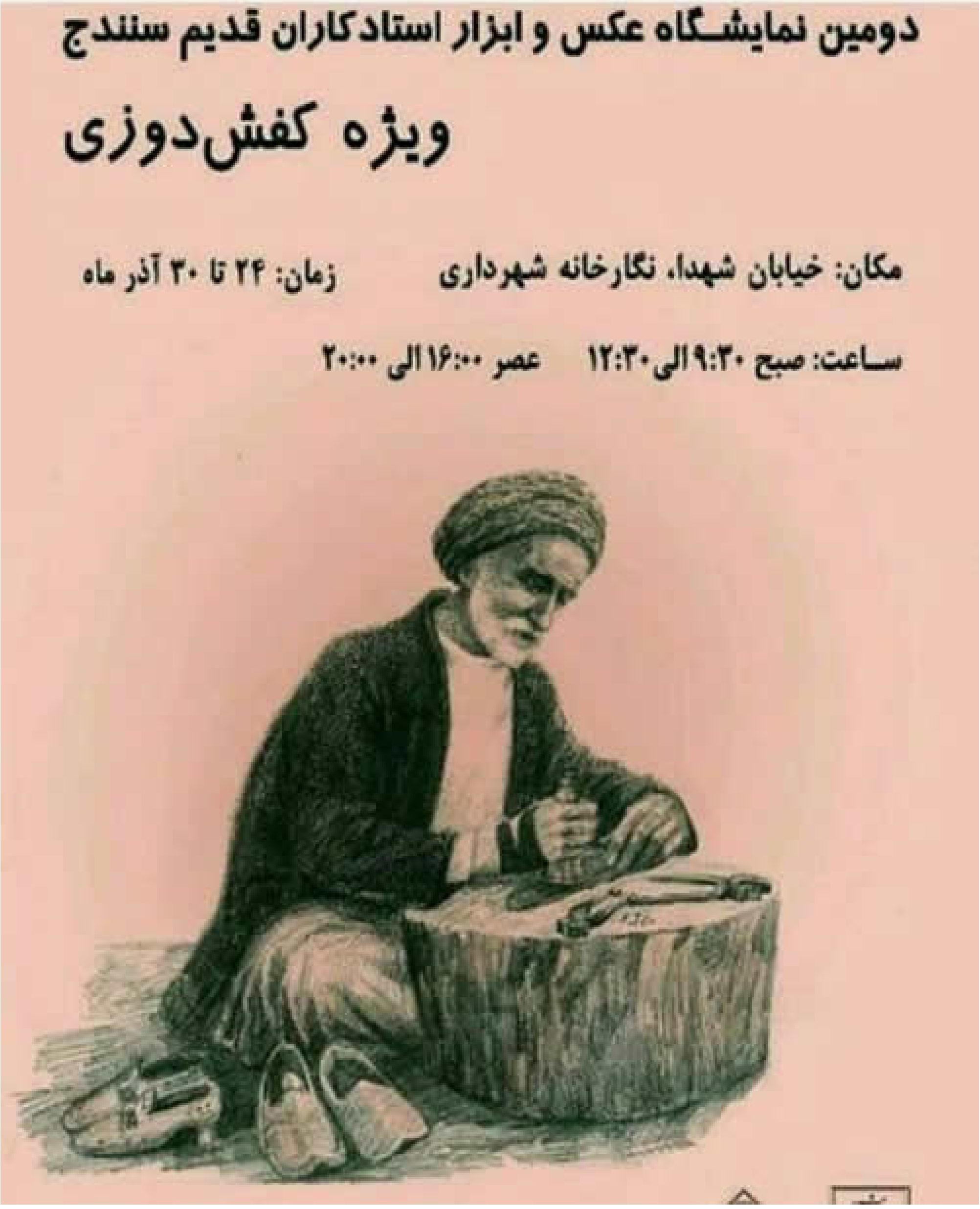

هەوەڵین کۆنگرەی نەتەوەییی زمانی دایکی
مەهاباد ٢ی ڕەشەمەی ١٣٩٧
ئەنستیتۆ فەرھەنگی و فێرکاریی سۆما

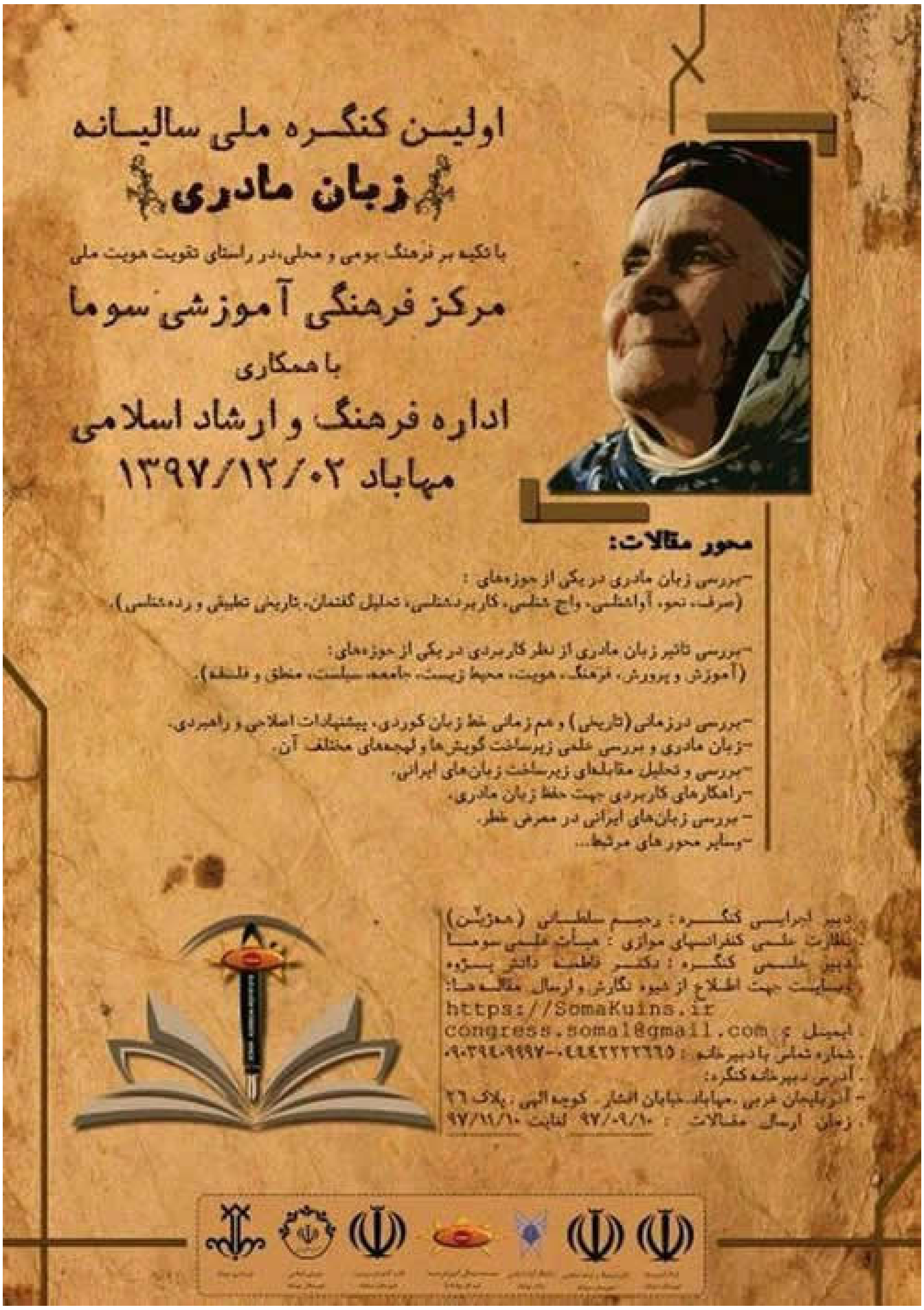

لە کۆڕی بەزلەنان لە ” دادە مەعسووم” هاوژینی مامۆستا هەژار، توێژینگەی کوردستان ناسی میوانداری کۆمەڵێک مامۆستا و میوانی ئازیزە.

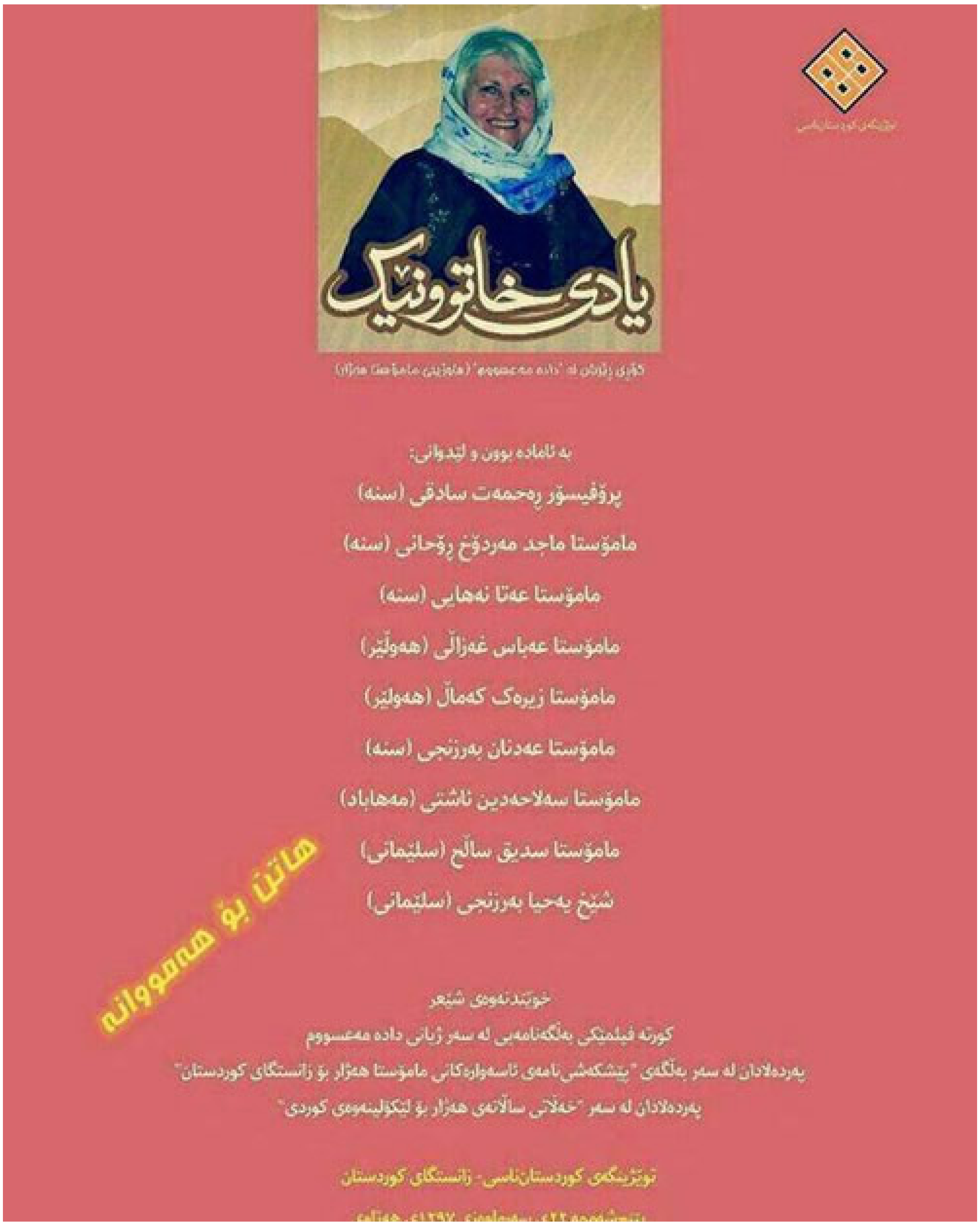

✴لەو کۆڕەدا هەریەک لە بەڕێزان:
پرۆفیسۆر ڕەحمەت سادقی(سنە)
مامۆستا ماجد مەردۆخ ڕۆحانی(سنە)
مامۆستا عەتا نەهایی (سنە)
مامۆستا عەباس غەزالی(هەولێر)
مامۆستا زیرەک کەماڵ(هەولێر)
مامۆستا عەدنان بەرزنجی(سنە)
مامۆستا سەلاحەدین ئاشتی (مەهاباد)
مامۆستا سدیق ساڵح (سلێمانی)
شێخ یەحیا بەرزنجی (سلێمانی)
لە وتاربێژانی ئەو کۆڕەیا دەن.
هەروەها بەشەکانی دیکەی کۆڕەکە بریتین لە:

*□کورتە فیلمێکی بەڵگەنامەیی لە سەر ژیانی دادە مەعسووم
*□پەردەلادان لە سەر بەڵگەی " پێشکەشی نامەی ئاسەوارەکانی مامۆستا هەژار بۆ زانستگای کوردستان"
*□پەردەلادان لە سەر " خەڵاتی ساڵانەی هەژار بۆ لێکۆڵینەوەی کوردی"
□پێنج شەممە 22ی سەرماوەزی 1397ی هەتاوی
□کات : 15 تا 18 هۆڵی مەولەوی
✳□توێژینگەی کوردستان ناسیی زانستگای کوردستان
-————————

پیکە ری ماموستا قالە مە رە لە یە کیک لە پارکە کانی تاران

ئاڵاکەم ... ڕۆستەم خامۆش

هێندە ئاڵام خۆش دەوێ
لە یادمە ڕۆژو شەوێ

جارێک خەیاڵم فڕی
ڕێیەکی دووری بڕی

گوتم : کام شاخ بڵندە
لەم نیشتمانی کوردە

ئاڵاکەمی لێ هەڵکەم
بە چاوانم سەیریکەم

بڵێم ئۆخەی وا بەیداخ
دیارە لە سەر لوتکەی شاخ

شاخێکی بەرزو سەرکەش
لەسەریەتی ئاڵای گەش

ڕۆستەم خامۆش